

Posiedzenia Komisji Naukowych PAU w 2019 roku

Komisje Wydziałowe

KOMISJE WYDZIAŁU I FILOLOGICZNEGO¹

Komisja Filologii Klasycznej PAU

- 22.01** – prof. dr hab. Maciej Salamon, *Prof. Maria Dzielska – wspomnienie*
19.02 – ks. prof. dr hab. Arkadiusz Baron, *Zrozumieć Boga. Tematyka czter-nastu folii komentarza do „Parmenidesa” Platona odkrytego na pa-limpseście w Turynie*
19.03 – prof. dr hab. Marian Szarmach, *Aristajnetos – ostatni retor sofista*
23.04 – dr Adrian Szopa, *Wizerunek barbarzyńców w panegirykach łaciń-skich okresu późnej starożytności (IV–V w.)*
14.05 – dr hab. Krzysztof Bielawski, *Oczyszczenie przez ogień w greckiej tradycji religijnej*
22.10 – ks. dr hab. Janusz Lewandowicz, *Życie monastyczne przełomu VI i VII w. – Grzegorz Wielki wobec ustawodawstwa Justyniana*
19.11 – mgr Paweł Zawora-Skabczewski, *Drachma Trajana – centraliza-cja czy unifikacja*
17.12 – prof. dr hab. Stanisław Stabryła, *Inspiracje antyczne w poezji Kazi-mierza Wierzyńskiego (w 50. rocznicę śmierci)*

Komisja Neofilologiczna PAU

- 16.01** – dr hab. Katarzyna Jaśtał, *Formy ruchu, które zdają się tworzyć sło-wa szczególnego języka. Taniec w twórczości Henryka Heinego*
20.03 – mgr Alicja Gościńska, prof. dr hab. Wacław Rapak, *Kilka uwag o postrzeganiu tańca i rytmu w XX wieku*

---

¹ W roku 2019 nowo powstała Komisja Etyki Komunikacji nie organizowała posiedzeń.

Celem wystąpienia było przedstawienie sposobów postrzegania tańca i rytmu w XX wieku. Źródłem inspiracji była praca magisterska napisana przez Alicję Gościewską pod kierunkiem prof. dr hab. Wacława Rapaka, poświęcona wpływowi transpozycji technik kompozytorskich muzyki minimalistycznej na kreowanie struktur choreograficznych w oparciu o koncepcje flamandzkiej tancerki i choreografki Anny Teresy de Keersmaecker. Zarysowanie historii tańca XX wieku oraz przedstawienie historii notacji ruchu, sięgającej już do XV wieku, pozwoliło omówić następnie główne nurty tańca nowoczesnego ze szczególnym uwzględnieniem wywodzącej się z nich potrzeby zakwestionowania dotychczasowego pojmowania cielesności.

17.04 – dr hab. Ewa Stala, *Tango – zjawisko kulturowe, literackie, językowe*

Celem referatu było przedstawienie zjawiska tanecznego, jakim jest tango, w kontekście kulturowym, literackim i językowym. Pierwsza część referatu miała na celu przybliżenie historii miejsca narodzin tanga (Buenos Aires oraz pobliskie Montevideo) i historii samego tańca: pierwszych poświadczeń o tangu w dokumentach użytkowych i w prasie końca XIX wieku, elementów składowych tańca (tubylczych, imigracyjnych i afrykańskich), etapów jego rozwoju, ale też podstawowych informacji o choreografii, ewoluujących zestawach instrumentów wykorzystywanych przez wykonawców tanga, charakterze jego muzyki i jego najważniejszych reprezentantach. Część druga referatu to nakreślenie szerokiego tła kulturowego, a zatem motyw tanga w kinie, literaturze światowej i literaturze argentyńskiej, a część ostatnia to przegląd zagadnień językoznawczych: etymologia wyrazu *tango*, zjawiska językowe związane z tangiem (*cocoliche* i *lunfardo*), przykładowe linie badawcze (język tang, grzeczność językowa w tekstach tang, emblematy tanga, poetyka tanga).

15.05 – prof. dr hab. Stanisław Jasionowicz, *Co tańczysz? Symbole i metafory „tańca wiatru” w poezji i w sztukach wizualnych*

Wystąpienie poświęcone było analizie wybranych przykładów wykorzystania symboliki tańca w jej powiązaniu z metaforą „znaczącego” wiatru. Taniec jako wyraz działalności kulturowej człowieka jest tu odniesiony do świata przyrody ożywionej i nieożywionej i ukazany w jego związkach frazeologicznych oraz wyobrażeniowych z wiatrem. Rozważono zarówno mocno skonwencjonalizowane metafory poetyckie, odnoszące się do „tańca wiatru” (wiersz Ewy Szelburg-Zarębiny *Jesienne liście*), jak i te mocno tkwiące w tradycji kultury („wiatr metafizyczny” w poezji Aleksandry Olędzkiej-Frybesowej), a także próby „desymbolizacji” wiatru (na przykładzie wiersza *To ten sam wiatr* Marcina Świeslickiego).

Związek metaforyczny wiatru i tańca rozpatrywany był także w odniesieniu do problematyki tańca jako ruchu uporządkowanego i jako spontanicznej

ekspresji. Współczesne formy wypowiedzi artystycznej zdają się ukazywać dylematy porządku i chaosu poprzez odwołanie się do motywu tańca, „stymulowanego” przez wiatr. Na przykładzie performansu *Pas de deux* Daniela Wurtzela oraz motywu przewodniego z filmu *American Beauty* Sama Mendesa z roku 1999 wykazano, że „taniec bez człowieka” może być uznany za jedną z interesujących metafor ponowoczesności.

5.06 – prof. dr hab. Waław Rapak, „*Ruchy*” – *znaki – taniec*

Punktem wyjścia mojego wystąpienia była książka autorstwa Henriego Michaux zatytułowana *Mouvements* (*Ruchy*). Składa się ona z poematu i rysunków, które w założeniu poety miały dopełnić tę całość, której intersemiotyczny wymiar (tekst i rysunki/znaki) podporządkowany jest tak charakterystycznemu dla poety-malarza-rysownika problemowi ruchu, dynamiki myślenia, pisania, malowania, rysowania. Odkryty przeze mnie w sieci spektakl taneczny kanadyjskiej grupy „Compagnie Marie Chouinard”, gdzie tancerze wpisują się w dynamikę wyświetlanych na ekranie rysunków Michaux, dopełnia wymiar intersemiotyczny książki wymiarem intermedialnym. Tytuł spektaklu *Mouvements* odsyła zresztą *explicite* do książki Henriego Michaux.

20.11 – prof. dr hab. Elżbieta Tabakowska, *Język jak taniec, językoznawcy jak choreolodzy, twórcy jak choreografowie, my jak tancerze*

Język ciała i ruchu (taniec) wykazuje pewne istotne podobieństwo do języka mowy: oba mogą być spontaniczne (tzn. nie wykazywać cechy zwanej *przemieszczeniem*), ale oba mogą też łączyć „spontan” z konwencją (która przemieszczenie umożliwia). Wśród licznych hipotez i teorii dotyczących pochodzenia języka jedna wydaje się szczególnie ważna w świetle tej analogii: teoria „gest/usta”, opisywana jako „taniec języka (w ustach)”. Jako narzędzie porozumienia gest jest niepraktyczny (wymaga kontaktu wzrokowego) i nieekonomiczny, może więc istotnie gest ust kopiował gest rąk/ciała?

Jedna z analogii „języka w ustach” i „języka ciała” dotyczy uczestników: tańcowi solowemu, tańcowi w parach i tańcowi grupowemu odpowiadają formy dyskursu: monolog, prototypowy dialog oraz rozmowa wielu osób. Badacze częściej jednak zajmują się połączeniem obu sposobów komunikacji: gestom towarzyszącym mowie lub narracyjności tańca (np. indyjskiego, który „przekazuje opowieści z hinduskich eposów”). W swojej prezentacji skupiam się jednak na analogiach między modelem języka (językoznawstwo) i modelem tańca (choreologia). Przedstawiam definicje, które wykazują szereg podobieństw opisów tańca klasycznego do opisów języka w ujęciu generatywizmu (rola algorytmu, składnia i semantyka, ograniczona kreatywność, skupienie na produkcji w odróżnieniu od procesu). Taniec współczesny natomiast daje się opisać w kategoriach językoznawstwa

kognitywnego (unikanie drylu, kreatywność, negocjowanie znaczeń, proces istotniejszy niż produkt).

Ilustracją przedstawianych analogii są zestawienia fragmentów filmów, ukazujących poszczególne rodzaje tańca (klasyczny, dworski, wyrazisty, wyzwolony) z fragmentami tekstów (rytuały językowe, proza dziennikarska i literacka, liryka).

18.12 – dr hab. Agnieszka Romanowska, *Taniec ze słów? Potencjał teatralny sceny balu u Kapuletów w „Romeo i Julii” Szekspira*

Znaczenie tańca w sztukach Szekspira, jak i w całej kulturze renesansowej, sięga swymi korzeniami do tradycji antycznej, w której taniec symbolizował zgodę i harmonię na wzór kosmicznego tańca planet, poruszających się w rytm muzyki sfer. W związku z tym, fascynującym zagadnieniem dla badacza tekstu dramatycznego, wraz z jego potencjałem teatralnym, jest ciężar znaczeniowy, jaki w scenie balowej *Romea i Julii* niesie zestawienie sytuacji tańca z atmosferą wrogości. Muzyka i taniec pełnią symboliczną funkcję, mającą na celu wzmocnienie ironii dramatycznej, a dzieje się to dzięki połączeniu retoryki z choreografią, przez co sformalizowane regularne struktury ruchowe i poetyckie wzajemnie się uwypuklają. Zastosowanie przez Szekspira języka szczególnie bogatego retorycznie (sonet pierwszej rozmowy kochanków) oraz uruchomienie sytuacji balu jako kluczowego elementu akcji otwiera szerokie pole interpretacji realizatorom przedstawienia, których decyzje będą kluczowe dla wymowy tego epizodu. Na przykładzie inscenizacji z teatru Globe z roku 2010 oraz Royal Shakespeare Company z roku 2018 przeanalizowano reżyserskie decyzje, dotyczące realizacji potencjału teatralnego związanego z tańcem, będącym z jednej strony tłem rozdającego się uczucia, a z drugiej zapowiadającym tragiczny obrót wypadków.

Komisja Kultury Słowian PAU

25.01 – prof. dr hab. Katarzyna Duda, *Algorytm cyberwojny w kulturze masowej zglobalizowanego świata współczesnej antyutopii rosyjskiej*

15.03 – prof. dr hab. Bogusław Dopart, *Tzw. poemat słowiański w polskiej refleksji estetycznej i w praktyce literackiej czasów oświecenia i romantyzmu*

29.03 – mgr Adam Śmiech, *Czasopismo „Horyzonty” i słowiańskie strategie endeckiej emigracji*

26.04 – prof. dr hab. Anna Rażny, *Pierwiastek słowiański rosyjskiego konserwatyzmu*

24.05 – dr hab. Dorota Gil, *Wspólne i odrębne przestrzenie serbsko-czarnogórskiej kulturosfery*

- 28.06** – dr hab. Józef Kuffel, *Ethos słowianoznawcy w myśli i działalności naukowej Ryszarda Łuźnego*
- 29.11** – dr hab. Magdalena Dyras prof. UJ, *Pamięć „mniejszościowa” i pokaleczona w najnowszej literaturze chorwackiej (na przykładach prozy Slobodana Šnajdera, Ludwiga Bauera i Ivany Šojat Kući)*
- 20.12** – dr Magdalena Pytlak, *Kiedy marginalne staje się kluczowym. Pojęcie „nieprzekładalność” w kontekście najnowszej literatury i kultury bułgarskiej*

Komisja Historii Sztuki PAU

- 10.01** – prof. Albert Boesten-Stengel, „... uno animale finto”. *Drawing, motion and Hellenistic painting in Leonardo’s “Lady with an Ermine”*
- 14.02** – dr Katarzyna Brzezina-Scheuerer, *Kościół św. Agnieszki w Krakowie w okresie międzywojennym*
- 14.03** – dr Kinga Blaschke, dr Michał Kurzej, *Rysunki ze zbiorów Archiwum Klasztoru Jezuitów w Kłodzku*
- 11.04** – dr hab. Andrzej Szczerski, *Geografie modernizmu – Gdynia i Tel Awiw*
- 9.05** – dr Sławomir Skrzyniarz, *Uwagi o funkcji i genezie przedstawień posągów pogańskich w miniaturach Menologionu Bazylego II*
- 13.06** – dr hab. Agnieszka Groniek, *Zabytki cerkiewne w kręgu zainteresowań c.k. konserwatora Galicji Wschodniej Mieczysława Potockiego*
- 10.10** – dr Karolina Mroziewicz, *Nowożytny pocztę władców Polski, Czech i Węgier w rękach czytelników. Od gloss po Chronologie Collée*
- 14.11** – dr Ignacy Jakubczyk, mgr Monika Sasor, *Uwagi w związku z badaniami konserwatorskimi w katedrze krakowskiej w latach 2014–2018*
- 12.12** – prof. dr hab. Jan Ostrowski, *Wniebowzięcie Matki Boskiej na wozie tryumfalnym. Przyczynek do ikonografii maryjnej i dziejów historii sztuki*

KOMISJE WYDZIAŁU II HISTORYCZNO-FILOZOFICZNEGO²

Komisja Środkowoeuropejska PAU

- 15.01** – dr hab. Tadeusz Czekalski, *Ekspozycje BunkArt w Tiranie jako przykład albańskich praktyk upamiętniania przeszłości komunistycznej*
- 19.02** – dr Dominika Kaniecka, *Bośnia i Hercegowina – przestrzeń wspólnoty czy podziałów? Jak uczyć (się) o Bośni i Hercegowinie w terenie*

² W roku 2019 Komisja Wschodnioeuropejska nie organizowała posiedzeń.

- 19.03** – dr Przemysław Fałowski, *O statusie niektórych turcyzmów we współczesnym języku chorwackim*
- 16.04** – dr hab. Adam Bobryk, *Położenie mniejszości polskiej w Republice Litewskiej w świetle zapisów Traktatu o dobrym sąsiedztwie i przyjaznej współpracy. W 25-lecie normalizacji stosunków dyplomatycznych*
- 21.05** – prof. dr Roselyn Chenu, *Wspomnienia ze współpracy Kongresu Wolności Kultury z polskimi opozycjonistami w okresie zimnej wojny*
- 18.06** – prof. dr hab. Roman Kochnowski, *Austria jako mocarstwo morskie 1378–1918*
- 15.10** – dr hab. Tadeusz Kopyś, *Wschód w polityce zagranicznej Węgier po 1945 roku*
- 19.11** – dr hab. Tomasz Graff, *Konflikt Uniwersytetu Krakowskiego z jezuitami o szkolnictwo (do 1633)*
- 17.12** – dr Paweł Płaneta, „*In Foreign Lands... Ruthless Slaughter by Bashi-Bazouks*”. *Amerykańska prasa o osmańskim okrucieństwie na Bałkanach w drugiej połowie XIX wieku*

Komisja Prawnicza PAU

- 7.01** – prof. dr hab. Jan Widacki, *Polskie lata późniejszego dyrektora Instytutu Kryminologii Cambridge – sir Leona Radzinowicza*
- 3.06** – dr hab. Wojciech Piątek prof. UAM, *Przedawnienie w prawie administracyjnym*

Przedawnienie to jedna z klasycznych instytucji każdej gałęzi prawa. W prawie administracyjnym jest ona obecna w częściowej postaci, obejmującej swoim zasięgiem tylko niektóre sfery aktywności administracji publicznej, odnoszące się m.in. do kar administracyjnych. Główną tezą sformułowaną podczas wystąpienia była konieczność rozciągnięcia przedawnienia na obszar całej regulacji prawa administracyjnego, tak jak zostało to przedstawione w trzech projektach tzw. ogólnych przepisów prawa administracyjnego, które zostały przygotowane w 1988, 1997 oraz 2008 r. O ile każdy z tych projektów przewidywał ustanowienie przedawnienia w odniesieniu do obowiązków, o tyle zasadne pozostaje podjęcie refleksji nad objęciem zakresem działania tej instytucji także uprawnień. Wprowadzenie ogólnego unormowania przedawnienia przyczyniłoby się do przynajmniej częściowego uporządkowania materii międzyczasowej prawa administracyjnego. Zarówno podmiot prywatny, jak i publiczny miałyby pełniejszą świadomość co do istniejącego stanu prawnego, w tym spoczywających na nich prawach i obowiązkach. Brak jakiegokolwiek terminu do realizacji uprawnienia bądź

wykonania obowiązku działa niekorzystnie na podmioty, które do podjęcia tego działania są uprawnione bądź zobowiązane.

7.10 – prof. dr hab. Krzysztof Pałecki, *Normatywizacyjny paradygmat objaśniania zjawiska władzy*

W referacie zawarto podstawowe założenia przygotowanej do druku książki *Teoria władzy*. Książka składa się z dwóch części. W pierwszej autor dokonuje krytycznego przeglądu głównych kierunków rozważań nad zjawiskiem władzy we współczesnej literaturze. Część druga to propozycja nowego paradygmatu objaśniania tego zjawiska, opierającego się na procesie normatywizacji porządku społecznego, którego intencjonalnym następstwem jest ukształtowanie norm społecznych regulujących asymetryczne zależności pomiędzy uczestnikami tego porządku. Stosowanie się do tych norm (praktyka społeczna ich spełniania) kształtuje zależności władcze, pozwalające na instrumentalizację jednych uczestników określonego porządku społecznego przez drugich poprzez wzajemne, ale nie równoważne co do możliwości swobodnego realizowania swoich wartości-celów, wyznaczenie swoich stanów podmiotowości społecznej (sytuowanie w hierarchicznej strukturze społecznej). W ujęciu hasłowym autor uznaje zjawisko władzy za epifenomenalne względem określonego systemu norm społecznych. Pozwala to na względnie jednoznaczne odróżnianie władzy od innych, bliskich jej zjawisk: przemocy, wpływu, manipulacji, współdziałania konsensualnego, uwarunkowań sytuacyjnych.

2.12 – dr Wojciech Ciszewski, *Zasada neutralności światopoglądowej państwa*

Komisja Historii i Kultury Żydów PAU

23.01 – dr Joanna Lisek, *Kol isze: glos kobiet w poezji jidysz (od XVI w. do 1939 r.)* – prezentacja nowej książki

13.03 – dyskusja nad badaniami judaistycznymi w Polsce w perspektywie dziejów powszechnych:

- prof. dr hab. Andrzej Mączyński, dr hab. Leszek Hońdo – otwarcie
- dr Andrzej K. Link-Lenczowski, *Prof. dr Józef Andrzej Gierowski – człowiek i dzieło*
- prof. dr hab. Adam Kaźmierczyk, *Badania nad dziejami Żydów polskich i ich perspektywy w ujęciu J. A. Gierowskiego*
- dr Katarzyna Kuras, dr Rafał Niedziela, *Historia Europy w badaniach J. A. Gierowskiego na tle nowych poszukiwań polskich historyków*

- 12.06** – dr Monika Stępień, *Powroty krakowskich Żydów do rodzinnego miasta w świetle literatury dokumentu osobistego*
- 9.10** – dr hab. Artur Markowski, *Po co i jak badać pogromy Żydów w XIX wieku*
- 13.11** – dr hab. Maciej Tomal prof. UJ, *Kilka uwagi o przyłgnięciu (ittisāl) do sprawy Bożej (amr ilāhī) w „Kitāb al-Chazarī” Jehudy Ha-Lewiego*
- 11.12** – prof. dr hab. Marcin Wodziński, *Stare pytania, nowe metody. O współczesnym badaniu chasydyzmu*

Komisja Prehistorii Karpat PAU

- 22.01** – dr Rafał Zapłata, dr inż. Krzysztof Stereńczak, mgr Sylwia Wajda, mgr Dariusz Bobak, *Badania dziedzictwa kulturowo-archeologicznego w ramach zadań inwentaryzacyjnych Lasów Państwowych na terenach Karpat i Podkarpacia*
- 5.03** – dr hab. Marcin Przybyła, mgr Joanna Jędrysik, *Chronologia osiedla z wczesnej epoki brązu na Górze Zyndrama w Maszkowicach*
- 16.04** – dr hab. Anita Szczepanek, dr Paweł Jarosz, dr hab. Piotr Włodarczak, prof. dr hab. Zdzisław Belka, dr Maja Krzewińska, *„Co mówią kości” – szczątki ludności kultury ceramiki sznurowej w rejonie podkarpackim w świetle interdyscyplinarnych studiów*
- 14.05** – prof. dr hab. Michał Parczewski, *Spór o chronologię i przynależność etniczną koczowników pochowanych w IX?–X w. w Przemyślu oraz w Haliczu-Kryłosie*
- 12.06** – prof. dr hab. Jan Machnik, dr Paweł Jarosz, *Próba rekonstrukcji niektórych wydarzeń w III tysiącleciu przed Chr. na północnym przedpolu Karpat*
- 16.10** – prof. dr hab. Paweł Valde-Nowak, Marián Soják Ph.D., *Jaskinia Huciva w Tatrach. „Siedziba człowieka epoki lodowej”*
- 11.12** – prof. dr hab. Stefan Skiba, *Gleby Pogórza i Przedgórze Karpackiego – Polska i Ukraina*

Komisja Nauk Ekonomicznych PAU

- 11.04** – prof. dr hab. Józef Pocięcha, *Profesor Juliusz Leo – naukowiec, samorządowiec, polityk oraz jego poglądy ekonomiczno-polityczne*

Przedmiotem referatu było przedstawienie drogi życiowej Juliusza Leo, jego osiągnięć i poglądów naukowych w dziedzinie finansów publicznych, zasług w zakresie administracji samorządowej, a także jego poglądów

i kariery politycznej. J. Leo był wybitnym prawnikiem i ekonomistą początku XX wieku, profesorem Uniwersytetu Jagiellońskiego. W swoich poglądach ekonomicznych przeszedł ewolucję od wolnorynkowego kapitalizmu do częściowego etatyzmu z elementami solidaryzmu społecznego. Dużą część jego aktywności publicznej związana była z działalnością samorządową, gdyż od roku 1901 był wiceprezydentem, a od 1904 roku aż do śmierci w lutym 1918 roku prezydentem Miasta Krakowa. W czasie swoich rządów w Krakowie wprowadził szereg ważnych reform w zarządzaniu miastem. Dziełem J. Leo jest znaczne poszerzenie granic miasta, stąd nazwany został „ojcem wielkiego Krakowa”. Juliusz Leo był ważnym politykiem galicyjskim, przywódcą neokonserwatystów krakowskich. W 1901 roku został wybrany do Sejmu Galicyjskiego, a w roku 1904 do parlamentu austriackiego. Jego poglądy polityczne ewoluowały od konserwatyzmu do liberalnej demokracji.

9.05 – dr hab. Ryszard Szewczyk, *Ekonomia personalistyczna jako teoria opozycyjna wobec ekonomii głównego nurtu*

24.10 – prof. dr hab. Kazimierz Górka, *Gospodarka nieformalna w Polsce i na świecie*

Gospodarka nieformalna wynika z naturalnego dążenia przedsiębiorców do zwiększania dochodów oraz oporu wobec działań regulacyjnych państwa. Niekorzystnie wpływa na dochody budżetowe i wypacza relacje ekonomiczne. Dzielimy ją na *gospodarkę ukrytą*, czyli szarą strefę gospodarczą (legalną, ale nierejestrowaną) oraz działalność gospodarczą *nielegalną*, czyli czarną strefę (narkotyki, przemyt, prostytutcja). Gospodarkę ukrytą w Polsce tworzą w ok. 70% przedsiębiorstwa zarejestrowane w wyniku zaniżania wartości sprzedaży, sztucznego zwiększania kosztów i zatrudniania „na czarno”. 30% dochodów niezarejestrowanych realizują bezrobotni, emeryci, studenci i niepracujący. Najwięcej dorabiających przypada na usługi budowlane i remontowe, prace ogrodniczo-rolne i usługi sąsiedzkie oraz handel i naprawy samochodów. Gospodarka nieformalna zapewnia 14–15% PKB według GUS, a 19–20% według innych szacunków. Na działalność nielegalną przypada 1% PKB. W krajach wysoko rozwiniętych gospodarka nieformalna stanowi 3–10% PKB, w krajach południowej Europy 20–25%, w Macedonii, Rosji i Ukrainie ponad 45%, w krajach afrykańskich 60–70%.

12.12 – dr hab. Marek A. Dąbrowski prof. UEK, *Globalny cykl finansowy jako ograniczenie niezależności polityki pieniężnej w krajach na średnim poziomie rozwoju*

Komisja Etnograficzna PAU

24.01 – dr hab. Monika Banaś prof. UJ, mgr Mariola Pawełko, *„Byliśmy tu pierwsi”*. *Samowie jako wyzwanie dla władz szwedzkich i norweskich*

Tematem wystąpienia na zaproszenie Polskiej Akademii Umiejętności była kwestia długotrwałego sporu, toczącego się równolegle w Szwecji i Norwegii. Konflikt sięga korzeniami odległych wieków, kiedy państwowości tych dwóch skandynawskich bytów, nabierały kształtów zbliżonych do obecnie funkcjonujących w międzynarodowej przestrzeni.

Wielowiekowe marginalizowanie mniejszości Samów przyjmowało często formy opresyjne: kulturowego, ekonomicznego, a także religijnego prześladowania.

Wystąpienie dotyczyło zarysu historycznych i współczesnych uwarunkowań egzystencji Samów w szwedzkiej i norweskiej części Sápmi (Kraj Samów). Od XVII do XX wieku Samowie poddawani byli polityce segregacji, systematycznej szwedyzacji i norwegizacji, a ich kultura rugowaniu. Pomimo faktu, iż samska społeczność współcześnie posiada względną autonomię kulturową, autochtoni dalekiej Północy nadal borykają się z szeregiem problemów. Chodzi tu nie tylko o postkolonialną traumę, ale również o problemy wynikające z negatywnych skutków działań władz szwedzkich i norweskich – w głównej mierze popierających rozwój przemysłu na terenach od wieków należących do autochtonów. Obecnie rdzenna społeczność Północy głośno artykułuje, iż to przodkowie współczesnych Samów byli pierwsi na terenach podzielonych granicami Norwegii, Szwecji, Finlandii i Rosji. Problematyczne kwestie, takie jak własność ziemi oraz surowców w niej zawartych, autonomia kulturowa i gospodarcza, podmiotowe traktowanie narodu Samów przez władze Norwegii i Szwecji, wydają się wskazywać, że relacje mniejszość – państwo wciąż nie zostały uregulowane z pełnym poszanowaniem praw mniejszościowych. Jest jednak zwiastun dobrych zmian – na przełomie roku 2019 i 2020 szwedzki Sąd Najwyższy rozstrzygnął spór na korzyść Samów, uznając ich za pierwszych osadników na ziemiach dalekiej Północy. Oznacza to, że państwo szwedzkie – jako byt znacznie późniejszy – musi ustąpić. Nie dotyczy to z oczywistych powodów Norwegii. Samowie norwescy wciąż toczą batalię o uznanie ich praw do ziemi, zasobów naturalnych (lasy, rzeki, jeziora), autonomii gospodarczej i kulturowej.

21.03 – dr Kinga Nędza-Sikoniewska, *Radziecki port Igarka – „miasto Słońca” na wiecznej zmarzlinie*³

---

³ Badanie sfinansowane ze środków Narodowego Centrum Nauki, konkurs Preludium 12 (№ 2016/23/N/HS2/01372)

Los Igarki jest pod wieloma względami typowy dla swojego czasu, jednak ekstremalne warunki Dalekiej Północy sprawiają, że problemy powstawania, rozwoju i upadku radzieckich miast można prześledzić tutaj z wyjątkową ostrością. Tymczasowość arktycznego życia przejawia się w przypadku Igarki w sposób dosłowny – przemieszczaniem się miejskiego centrum w kierunku wskazanym na początku lat 30. XX w. przez wybitnego przedstawiciela radzieckiej awangardy, twórcę projektu Miasta Słońca, architekta Iwana Leonidowa.

Zamiast remontu budynków czy też zastąpienia ich nowymi, w Igarce wznosi się nowe centrum poza istniejącymi dzielnicami i tutaj przenosi się ludzi i instytucje. Stare budynki burzy się i podpala, pozostawiając za sobą ogromne puste obszary. Miasto „pełnie” w przestrzeni, lecz nie rozszerzając się, a właśnie – przemieszczając. Jest ono dziwnie oderwane od ziemi.

Właściwości ekstensywnego charakteru radzieckiej gospodarki dają nam jedynie częściowe wyjaśnienie zaobserwowanego zjawiska. Dostrzec tu można bowiem idee wyrastające z postulatów awangardy, interpretującej architekturę jako dzieło rewolucyjne, wzywającej do zerwania z budynkiem jako symbolem stabilności i dawnych hierarchii. Czy jednak próba oderwania budowli od ziemi nie jest walką z ideą miasta jako takiego? Oto bowiem na wskroś nowoczesny, europejski projekt zaowocował powstawaniem miast przeznaczonych na istnienie wykorzenione. Kaprys władzy, by wybudować w krótkim czasie arktyczny port, krył w swoim źródle to niebezpieczeństwo: w dowolnym momencie ręka demurga może go porzucić.

10.04 – dr hab. Joanna Bar prof. UP, *Rękopisy Jana Czekanowskiego w świetle współczesnych badań afrykanistycznych*

Dziennik kolumny antropologiczno-etnologicznej ekspedycji do Afryki Środkowej w latach 1907–1909, autorstwa wybitnego polskiego antropologa Jana Czekanowskiego, powstał w latach 1907–1909 podczas niemieckiej interdyscyplinarnej wyprawy naukowej do międzyrzecza Nilu i Konga, zorganizowanej i poprowadzonej przez Adolfa Friedricha, księcia Meklemburgii. Dziennik ten, pisany – zgodnie z wymaganiami organizatorów wyprawy – na bieżąco, nie został opublikowany do dnia dzisiejszego, choć zachowały się w bardzo dobrym stanie dwa niemal pełne komplety tekstów, napisanych w przeważającej części w języku niemieckim (fragmenty także po francusku, polsku i w językach lokalnych). Obszerny ten zbiór liczy 11 zeszytów i 1 teczkę o łącznej liczbie 1187 kart. Komplet znajdujący się w Polsce należy do Anny Czekanowskiej-Kuklińskiej, córki badacza, i jest obecnie przechowywany jako depozyt w Gabinetie Rękopisów Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie.

W 2017 roku zespół Polskiej Akademii Umiejętności pod kierownictwem prof. Michała Tymowskiego uzyskał finansowanie z Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki na wydanie tego zbioru. Edycja dziennika została zaplanowana w ten sposób, by jego tekst został wydany w układzie chronologiczno-tematycznym, równoległe w językach oryginału i w tłumaczeniu na język polski, zaopatrzonego niezbędnym aparatem edytorskim. Tłumaczenie, opracowanie naukowe, a następnie publikacja dziennika prowadzonego podczas niemieckiej interdyscyplinarnej wyprawy naukowej do międzyrzecza Nilu i Konga wzbogaci badaczy Afryki o nieznaną dotąd obszerny zbiór materiałów z badań terenowych, prowadzonych podczas dwuletniego pobytu w Afryce przez wysokiej klasy polskiego specjalistę, stosującego najnowsze dostępne w owym czasie metody badawcze i wykształconego w najbardziej znanych ośrodkach naukowych w Europie. Ta nieopublikowana dotąd część afrykanistycznego dorobku wybitnego polskiego uczonego stanowi piękną kartę w dziejach polskiej afrykanistyki, a zarazem świadectwo polskiego wkładu do badań nad tym kontynentem. Publikacja przez Polską Akademię Umiejętności pod auspicjami *Fontes Historiae Africanae* sprawi, iż dzieło to trafi do szerokiego grona ekspertów światowej afrykanistyki.

30.05 – dr Anna Jankowska, *Gandyjski konsumpcjonizm i moda ślubna w Indiach*

26.06 – dr hab. Łukasz Smyrski, *Krajobraz w refleksji antropologicznej*

Krajobraz w literaturze antropologicznej przedstawiano przez lata przede wszystkim w kategoriach fizyczno-geograficznych (ukształtowanie powierzchni, formy przestrzenne, określone „miejsca”) – albo w kategoriach czysto użytkowych (warunki do hodowli, rolnictwa etc.). Niezależnie od przyjętej orientacji teoretycznej krajobraz był traktowany jako coś neutralnego bądź pasywnego, oczekującego na ludzką interwencję. Dopiero od lat 80. XX wieku antropologowie zaczęli dostrzegać, że ludzka percepcja świata i materialna „walka” z tym światem są ze sobą wzajemnie powiązane, a nawet więcej – są warunkowane przez krajobraz. Zmiana paradygmatu szybko ujawniła, że dawna perspektywa traktująca naturę jako coś obiektywnego, pociągająca za sobą arbitralny podział na to co naturalne i uwarunkowane kulturowo – była konsekwencją kolonialnej wizji antropologicznego badania „obcych”, związaną z „zachodnim punktem widzenia”. Przeformułowanie krajobrazu z kategorii estetyczno-fizjokratycznych na subiektywno-identyfikacyjne znacznie poszerza horyzonty antropologicznego poznania. Założenie, że krajobrazy są subiektywne – wypracowywane, kwestionowane i ponownie przeformułowywane przez ludzi w zależności od indywidualnych, społecznych czy politycznych interesów i okoliczności, pozwala sformułować nowe tezy na temat krajobrazu i przyrody.

19.11 – dr hab. Leszek Korporowicz prof. UJ, *Idee jagiellońskie wobec wyzwań współczesności*

10.12 – prof. dr hab. Jacek Jan Pawlik SVD, *„Pigmeje” w humanistyce i polityce – rzeczywistość z dużą dozą mitu*

Od czasów Homera „Pigmeje” stanowią motyw literacki w dysputach naukowych jako ludy niskorosłe, których nikt nigdy nie widział. Dopiero w 1875 roku, w poszukiwaniu źródeł Nilu, Georg August Schweinfurth połączył homerowską nazwę „Pigmeje” z konkretnymi ludźmi, których spotkał na skraju lasów Afryki. Z początkiem XX wieku ludy te przyciągnęły uwagę tzw. etnoteologii katolickiej jako „ludy dzieciństwa ludzkości”, a więc relikty prakultury. Naukowe badania „Pigmejów” rozpoczynają prace Paula Joachima Schebesty SVD i Colina Turnbulla. Dziś liczba publikacji na temat „Pigmejów” sięga 5000 pozycji. Istnieją dwie strategie polityczne względem „Pigmejów. Jedna domaga się utrzymania ich „w stanie naturalnym”, a więc jako ludzi lasu, druga domaga się ich osiedlenia i nauczania uprawy roli. W sytuacji zdominowania przez ludy ościenne uznanie „Pigmejów” za ludy autochtoniczne Afryki zapewnia im ochronę prawa międzynarodowego, przynajmniej na piśmie. Przede wszystkim zaś porzuca się nazwę „Pigmeje” (od niedawna zakazaną pod karą w R.D.Konga), ponieważ ma ona konotację pejoratywną, a ponadto, żaden z opisanych ludów do niej się nie odwołuje. Każda z grup ma swoją nazwę, historię, język, zwyczaje, relacje z sąsiadami i konflikty. Niestety, pozostają one „żyjącym mitem” – wszyscy o nich słyszeli, ale tak naprawdę nikt ich nie zna.

Komisja Historii Wojen i Wojskowości PAU

8.01 – dr Mariusz Balcerek, *Bitwa pod Kircholmem. Stan badań*

12.03 – dr hab. Maciej Trąbski prof. UH-P, *Plany obrony Krakowa wiosną 1793 r. przed armią pruską*

9.04 – dr Przemysław Gawron, *Reformy wojskowe Władysława IV – pytania i wątpliwości?*

14.05 – dr Andrzej Gliwa, *Hybrydowa postać „maniery wojny tatarskiej” w XVII wieku*

15.10 – dr hab. Wojciech Krawczuk prof. UJ, *Rola militarna szwedzkich i fińskich stronników króla Zygmunta III*

12.11 – prof. dr hab. Piotr Kołakowski, *Aktywność sowieckich służb specjalnych na ziemiach polskich w dwudziestoleciu międzywojennym*

10.12 – dr hab. Aleksander Woźny, *17 wrzesień 1939 r. – „zaskoczenie” agresją?*

Komisja Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU

14.01 – dyskusja wokół problematyki tzw. nowych technologii w archeologii:

– prof. dr hab. Ewdoksia Papuci-Władyka, *Paphos Agora Project a nowe technologie*

Punktem wyjścia dla problematyki posiedzenia jest dyskusja wokół zagadnienia tzw. nowych technologii, zainspirowana wydaną ostatnio książką pt. *Pafos – Misterium miasta Afrodyty. Dziedzictwo archeologiczne a nowe technologie / Paphos – Mystery of the City of Aphrodite. Archaeological Heritage versus New Technologies* (Fundacja Archaeologica, Kraków 2018). Przedstawiono pokrótce tę pozycję oraz omówiono zaprezentowane w książce nowe technologie, stosowane w interdyscyplinarnym międzynarodowym projekcie, realizowanym przez Uniwersytet Jagielloński w Pafos na Cyprze we współpracy z innymi instytucjami, takie jak np. fotogrametria lotnicza i bliskiego zasięgu, prospekcje geofizyczne magnetometrem i georadarem, bezzałogowe statki latające (tzw. drony), trójwymiarowy skanin laserowy, archeometria oraz integracja danych w geograficznym systemie informacji (GIS), jak też badania geoarcheologiczne.

– prof. dr hab. Włodzimierz Rączkowski, *Nowe technologie a praktyki badawcze archeologów: przemyślenia nieoczywiste*

Obserwacja współczesnych praktyk badawczych archeologów prowadzi do konstatacji, że coraz wyraźniejsza jest fascynacja wykorzystywaniem nowoczesnych technologii, często prowadzących do wizualizowania danych, źródeł, struktur archeologicznych, krajobrazów. Rodzi się w związku z tym seria pytań: 1) jaką rolę pełni obraz w praktyce badawczej archeologów?, 2) dlaczego we współczesnej archeologii nowe technologie zaczynają zawałaszczać wyobraźnię archeologów?, 3) czy te nowe formy, pojawiające się w dyskursie archeologicznym, wnoszą nową jakość poznawczą? W moim namyśle nad rolą technologii w badaniach archeologicznych szczególnie inspirującą rolę odgrywa opinia Martina Heideggera na temat neutralności kulturowej techniki i zagrożeń, jakie ona niesie. Rozważania swoje poprowadziłem na trzech poziomach: ontologicznym, epistemologicznym i dyskursywnym.

– mgr Łukasz Misk, *Przyszłość „nowych technologii” w archeologii – próba dyskusji*

Określenie „nowe technologie” w dzisiejszej archeologii stanowi magiczne „słowo klucz”, mające świadczyć o innowacyjnym charakterze humanistycznej dyscypliny, szukającej swojego miejsca w dynamicznie zmieniającej

się współczesnej nauce. Jest to wynik sięgania po współpracę z bardzo szerokim spektrum innych gałęzi nauk, których samo tylko wymienienie mogłoby zająć cały abstrakt. W rezultacie, współczesny archeolog staje w nowej sytuacji, kiedy coraz częściej pełni rolę kierownika inter- i multidyscyplinarnej grupy naukowców i specjalistów, pracujących nad problemem przez niego zdefiniowanym. Efektem tego jest konieczność rozumienia możliwości, jakie daje współczesnej archeologii taka współpraca oraz możliwości przewidywania rozwoju własnej dziedziny w kontekście innych dyscyplin naukowych. W wystąpieniu poddano refleksji możliwości oraz ścieżki rozwoju, jakie dają naszej nauce tzw. nowe technologie. Jednocześnie zwrócono uwagę na zasadniczy podział ich zastosowania do celów analitycznych oraz metodycznych.

18.02 – dr hab. Krzysztof Jakubiak, *Metsamor (Armenia), autochtoni versus najeźdźcy*

Metsamor, stanowisko osadnicze i nekropola od kilku lat badane przez polsko-armeńską misję archeologiczną, powoli ujawnia swoje tajemnice. Od dwóch sezonów badawczych odsłaniamy fragmenty tak zwanego dolnego miasta, gdzie, na podstawie zebranych danych, możemy prześledzić proces zmian, jakie zachodziły w społeczności zamieszkującej ten teren w początkach pierwszego tysiąclecia przed naszą erą.

– mgr Jacek Hamburg, prof. dr. hab. Monika Badura, mgr Grzegorz Skrzyński, mgr Agnieszka Kaliszewska, mgr Rafał Bieńkowski, *Pierwsze wyniki badań terenowych oraz analiz materiału archeologicznego z obszaru Kutaisi (zachodnia Gruzja)*

W latach 2017–2018 ekspedycja archeologiczna Instytutu Archeologii UW, we współpracy z Narodową Agencją Ochrony Dziedzictwa Kulturowego Gruzji oraz Polsko-Gruzińskim Interdyscyplinarnym Centrum Badawczym im. Prof. S. Krukowskiego w Kutaisi, przeprowadziła inwentaryzację, badania powierzchniowe i wykopaliskowe kilku stanowisk archeologicznych na terenie Kutaisi oraz w jego najbliższej okolicy. Miasto to jest stolicą regionu Imeretii i leży nad rzeką Rioni w granicach historycznej Kolchidy (zachodnia Gruzja).

Na badanych stanowiskach odkryto pozostałości związane z późną epoką brązu, wczesną epoką żelaza (XIV–VI w. p.n.e.), okresem antycznym oraz średniowieczem. Wykopaliska były utrudnione z powodu znacznych zniszczeń, spowodowanych przez współczesne zabudowania. Badania objęły m.in. teren wokół wzgórza Gabashvili oraz Dateshidze i umożliwiły uzyskanie pierwszego dowodu na istnienie w tym miejscu osady z późnej epoki brązu/wczesnej epoki żelaza. Tym potwierdzeniem jest uchwycony przez archeologów w minionym sezonie odcinek fosy stanowiącej najprawdopodobniej

element systemu fortyfikacji. Jej datowanie potwierdzają wyniki badań radiowęglowych oraz analiza materiału ceramicznego. Fosa była również bardzo bogata w pozostałości organiczne. Badaniom archeologicznym towarzyszyły analizy archeobotaniczne, prowadzone przez specjalistów z Gdańska i Warszawy. Wynikom tych prac była poświęcona część prezentacji.

18.03 – dr inż. Michał Wasilewski, *Jordania oczami geoarcheologa. HLC-project polskie badania w górskich rejonach At-Tafleh (południowa Jordania)*

Opierając niniejsze wystąpienie na badaniach prowadzonych w ramach polskiego projektu HLC – Heritage Landscape Community, skupiono się na terenach południowej Jordanii. Z szerokiej palety różnych kwestii poruszono przede wszystkim dwa problemy: zmiany klimatyczne oraz wykorzystanie surowców skalnych w pradziejach.

Zarówno w zapisie archeologicznym, jak również sedymentach geologicznych, a także w źródłach historycznych wyczytać możemy, że pozornie nieurodzajne tereny Transjordanii wielokrotnie w przeszłości doświadczały epizodów zasadniczo różniących się od klimatu dnia dzisiejszego. Badania prowadzone na stanowiskach Fayssalliyah, Munghataa oraz w kanionie Wadi Mashra dają podstawy do ciekawych wniosków o funkcjonowaniu społeczności ludzkich w zmieniających się warunkach środowiskowych. Nie należy też pomijać roli czynnika antropicznego w kształtowaniu transjordańskich biotopów.

Pod względem złóż surowców skalnych szczególnie intrygujące dla archeologii są skały krzemionkowe. Stanowiły one często główny materiał do wyrobu narzędzi w społecznościach prehistorycznych. Nie dziwi zatem, że miejscą ich wydobycia, dostępność, własności technologiczne i drogi transportu są obiektem dociekań archeologa. Na wszystkie te pytania można zacząć odpowiadać dzięki pracom geoarcheologicznym. Z surowcami tymi wiąże się jednak jeszcze jedna kwestia o kluczowym dla nauki znaczeniu – nazewnictwo. Sytuacja geologiczna na badanych w projekcie HLC terenach pozwala zaproponować istotny przyczynek do dyskusji w tej kwestii.

– dr inż. Andrzej Gałaś, *Geologiczne aspekty w badaniach archeologicznych na stanowisku Khor Shambat, dolina Nilu, Khartum*

W rejonie Khor Shambat piaskowce nubijskie obserwuje się niemal wyłącznie w spągu profili wykonanych na stanowisku lub poprzez budowę drogi. Spoiwo jest węglanowe, krzemionkowe lub żelaziste. Odmiany żółte mają różnorodne cechy fizyczne, mogą być lite i twarde lub rozsplywe i kruszące się. Piaskowce o czerwonym zabarwieniu zwykle wykazują przekształcanie i są bardzo twarde. Strop piaskowców może być różnie wykształcony.

Na stanowisku piaskowce przechodzą w gruzłowate wapienie. Są to pokrywy caliche, powstałe w warunkach suchego, pustynnego klimatu.

W najbliższym sąsiedztwie stanowiska stwierdzono występowanie różnych skał, wykorzystywanych jako narzędzia lub do produkcji narzędzi, zarówno osadowych, jak i magmowych. Najlicniejszą grupę stanowią okruchy, a nawet większe bloki piaskowców nubijskich. Ich duży udział sugeruje, że były pozyskiwane na miejscu lub w bliskim sąsiedztwie. Znacznie mniejszy udział mają okruchy noszące ślady użytkowania wykonane z mułowców żelazistych. Znalezione też okaz boksytu ze śladami użytkowania. Skały magmowe stanowią znacznie mniej liczną grupę okruchów i bloków występujących na stanowisku. Występują różne rodzaje ryolitów oraz mniej liczne bazalt i dioryt. Większość skał została przypisana do wychodni położonych w bliskim sąsiedztwie.

Próbowano też korelować wartość stosunków izotopów $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$, oznaczoną w próbkach szczątków ludzkich i zwierzęcych z osadami dennymi Nilu oraz skałami podłoża. Z wstępnych ustaleń wynika, że podobne wartości $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$ mają osady denne, znajdujące się znacznie w górę Białego i Błękitnego Nilu.

15.04 – prof. dr hab. Michał Kobusiewicz, *Czy twórcy Starożytnego Egiptu przybyli z pustyni?*

W referacie zaprezentowano wyniki kilkunastoletnich badań, prowadzonych przez Combined Prehistoric Expedition, badającą stanowiska neolityczne w południowo-zachodniej części egipskiej Pustyni Zachodniej. Odkryto tam tak zwane Centrum Ceremonialne (Nabta Playa) i trzy cmentarzyska (Gebel Ramlah). Na stanowiskach tych występują wyraźnie elementy kultury i wierzeń charakterystyczne dla powstałej około 1000 lat później cywilizacji Starożytnego Egiptu.

Na tej podstawie można wysnuć wniosek, że twórcami cywilizacji egipskiej byli późnoneolityczni pasterze ówczesnej sawanny, zmuszeni przez pustynnienie Sahary do emigracji w dolinę Nilu, którzy przynieśli tam swą organizację, kulturę i wierzenia.

– dr hab. Jacek Kabaciński, dr hab. Agnieszka Czekaj-Zastawny, prof. Christopher Hill, prof. Joel D. Irish, Jakub Mugaj, Hebat Allah Ibrahim, Joanna Jędrzyk, Robert Kenig, *Badania nad osadnictwem neolitycznym w Gebel Ramlah, Egipska Pustynia Zachodnia*

W 2000 r. The Combined Prehistoric Expedition rozpoczęła badania w rejonie Gebel Ramlah, wokół kopalnego jeziora, położonego na egipskiej Pustyni Zachodniej, około 150 km na zachód od Abu Simbel. W latach 2001 i 2003 przebadano tam pierwsze cmentarzyska, datowane na końcowy neolit.

W roku 2009 rozpoczęto kolejny etap badań tego obszaru. Ich celem jest kompleksowe rozpoznanie osadnictwa holocenińskiego, związanego z osadnictwem społeczności łowiecko-zbierackich i pasterskich. Dotychczasowym rezultatem projektu jest odkrycie i przebadanie kilku kolejnych cmentarzysk i osad, powiązanych z rozległym kompleksem sepulkralnym. Badania potwierdzają intensywny rozwój osadnictwa w rejonie Gebel Ramlah od wczesnego holocenu aż po około 4000/3500 BC, kiedy postępujące pustoszczenie tej części Sahary uniemożliwiało dalszą egzystencję.

13.05 – prof. dr hab. Jolanta Młynarczyk, *Wykopaliska Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Jordanii: Beit Ras i Khirbat es-Sar*

W ciągu kilku ostatnich lat CAŚ UW prowadziło pod kierunkiem piszącej te słowa badania archeologiczne na dwóch ważnych stanowiskach w Jordanii: kolejno Beit Ras (2014–2016) i Khirbat es-Sar (od 2018 r.). Współczesne Beit Ras zajmuje miejsce starożytnej Kapitolias, wchodzącej w skład tzw. Dekapolis, grupy miast o charakterze grecko-rzymskim na Bliskim Wschodzie. Ponieważ dziś teren Kapitolias pokrywa zabudowa współczesna, jedynym dostępnym do badań odcinkiem starożytnego miasta był północny stok płaskowyżu, obok okazałego teatru z okresu rzymskiego. W efekcie naszych prac udało się ustalić, że w okresie późnorzymskim do wczesnoislamskiego był to teren zajęty przez warsztaty rzemieślnicze (ceramiczne, szklarskie, prawdopodobnie też metalurgiczne) oraz wytwórnię wina, z którego produkcji słynęła Beit Ras-Kapitolias w okresie bizantyjskim i wczesnoislamskim. Przy reliktach winiarni odkryto fragmenty wyposażenia kościoła, usytuowanego tuż powyżej na krawędzi płaskowyżu, co interpretujemy jako dowód zniszczeń spowodowanych przez najazd perski w 614 roku. Najważniejszym jednak odkryciem był świetnie zachowany odcinek muru obronnego, wyznaczającego północną granicę miasta, wydarty na podstawie towarzyszącej mu ceramiki na okres nie później niż wczesny II wiek n.e.

Bardziej spektakularny charakter ma stanowisko Khirbat es-Sar (Sara) na zachodnim przedmieściu dzisiejszego Ammanu (w starożytności Rabbat Ammon, a potem Filadelfia). Badania elektrooporowe w połączeniu z pomiarami i obserwacjami naziemnymi wykazały obecność dużego kompleksu zabudowy o charakterze przede wszystkim sakralnym, a być może także obronnym, zważywszy jego strategiczne położenie. Poszczególne komponenty założenia sakralnego (świątynia – tzw. „wieża ammonicka”(?), poprzedzona arkadowym dziedzińcem) wskazują na datowanie na okres od VII–VI w. p.n.e. aż po III–IV w. n.e. Pierwsze w historii regularne wykopaliska, podjęte przez nas w obrębie tego kompleksu w 2019 r., wykazały jednak dominację osadnictwa mamelukiego (XIV–XVI w.) nad relikdami wcześniejszych okresów,

tym samym znacznie rozszerzając horyzont stratygraficzny stanowiska oraz perspektywy badawcze.

– dr Mariusz Burdajewicz, *Produkcja szkła w Beit Ras-Kapitolias na podstawie znalezisk z wykopalisk CAŚ w latach 2014–2016*

W trakcie badań powierzchniowych (2014) oraz podczas dwóch sezonów prac wykopaliskowych (2015–2016) na obrzeżach współczesnego miasteczka Beit Ras (starożytna Kapitolias) odkryta została stosunkowo duża liczba fragmentów wyrobów szklanych. Zespół ten obejmuje około 120 elementów diagnostycznych, pozwalających na identyfikację poszczególnych typów naczyń używanych/produkowanych w Kapitolias. Są to przede wszystkim naczynia stołowe, takie jak dzbanki, miski, talerze, naczynia do picia (kieliszki, szklanice). Formy zamknięte, takie jak dzbanki i butelki/flakoniki, są reprezentowane jedynie przez nieliczne pojedyncze znaleziska. Fragmenty lampek oliwnych należą do dwóch podstawowych typów, znanych na całym obszarze basenu Morza Śródziemnego: pojedyncze lampki, wiszące na trzech łańcuszkach, oraz lampki umieszczane w specjalnych obręczach, zwisających ze sklepienia (*polycandela*), bądź też na pojedynczych uchwytach, zamocowanych na ścianie. Materiał szklany pochodzi z kontekstów datowanych na okres późnorzymski i bizantyjski oraz wczesnoislamski, to znaczy od IV do mniej więcej VIII wieku. Analiza porównawcza wskazuje, że repertuar wyrobów szklanych jest typowy dla całego obszaru Dekapolis, a nawet dla większego obszaru wschodniej części basenu Morza Śródziemnego.

Należy podkreślić także obecność znacznych ilości surowca szklanego (bryłki surowego szkła oraz tłuczeń szklany) i szlaki, świadczących jednoznacznie o istnieniu w Kapitolias warsztatów szklarskich, podobnie zresztą jak w innych miastach Dekapolis, na przykład w Beth Shean-Scytopolis, Pelli, Gerazie i prawdopodobnie także w Hippos.

14.10 – dr hab. Jarosław Bodzek, mgr Barbara Zajac, *Znaleziska monetarne z Agory Nea Pafos z lat 2011–2015*

Badania archeologiczne Instytutu Archeologii Uniwersytetu Jagiellońskiego na pafijskiej agorze przyniosły liczne znaleziska monetarne. W trakcie pięciu sezonów wykopaliskowych w latach 2011–2015 odkryto łącznie ok. 260 monet i krążków monetarnych. Z wyjątkiem srebrnej tetradrachmy Ptolemeusza VI (180–145) i kilku zdeprecjonowanych, trzeciowiecznych antoninianów oraz czwartowiecznych AEs o niskiej zawartości srebra, odkryte monety w zdecydowanej większości należą do emisji miedzianych, brązowych lub mosiężnych. Zakres chronologiczny puli znalezionych monet zamyka się pomiędzy końcem IV–początkiem III wieku p.n.e.

a VII wiekiem n.e. Osobną kategorię wśród znalezisk z agory stanowią krążki monetarne oraz formy do ich odlewu.

– prof. dr hab. Ewdoksia Papuci-Władyka, *Komunikat na temat Polskiego Instytutu Archeologicznego w Atenach*

Starania o utworzenie Polskiego Instytutu Archeologicznego w Atenach (PIAA) mają długą historię, sięgającą lat 90. XX w., głównymi inicjatorami byli prof. Krzysztof Nowicki z Instytutu Archeologii i Etnologii PAN oraz prof. Kazimierz Lewartowski z Uniwersytetu Warszawskiego, wspierani następnie przez innych naukowców z innych instytucji (UJ, PAU, UAM, UMK). Jednak długo zabiegali te nie odnosiły sukcesu.

Przełom nastąpił w roku 2017, gdy liderem został Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. We wrześniu 2018 r. rektor UAM powołał Centrum uniwersyteckie o nazwie Polski Instytut Archeologiczny w Atenach, natomiast Ministerstwo Kultury i Sportu Republiki Grecji pismem z dnia 28 czerwca 2019 r. wydało oficjalne zezwolenie na jego powstanie w Grecji.

Zadania PIAA obejmują nie tylko umożliwianie prowadzenia szeroko rozumianych badań archeologicznych w Grecji, ale także reprezentowanie interesów polskich instytucji naukowych w kontaktach z organami władzy państwowej Grecji czy wspieranie współpracy naukowej z badaczami z innych krajów, w szczególności z greckimi, oraz stworzenie płaszczyzny spotkań, wymiany oraz współpracy różnych dziedzin naukowych, zajmujących się dziejami i kulturą hellenicką od epoki kamienia po czasy współczesne.

Organami PIAA są: dyrektor, wspierany przez wicedyrektora, sekretarza naukowego krajowego oraz sekretarza w Atenach, Rada Partnerów oraz Rada Naukowa. Pierwszym dyrektorem PIAA został prof. Janusz Czebreszuk (UAM), zaś wicedyrektorem – prof. Ewdoksia Papuci-Władyka (UJ), oboje z władz Komisji Archeologii Krajów Śródziemnomorskich PAU.

Siedziba Instytutu mieści się przy ul. Dionysiou Aiginitou 7 w Atenach (dzielnica Ilisia), wkrótce powstanie strona internetowa PIAA.

18.11 – dr Dorota Gorzelany, *Archeologia dla historii sztuki. Antyczne motywy w twórczości Henryka Siemiradzkiego (1843–1902)*

Bohaterem wykładu jest Henryk Siemiradzki, polski malarz, przedstawiciel akademizmu. Siemiradzki urodził się w 1843 r. w Nowobielegorodzie. Ukończył studia na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Charkowskiego, uzyskując stopień kandydata nauk przyrodniczych na podstawie dysertacji *O instynkcie owadów*. Następnie rozpoczął studia malarskie na Akademii Sztuk Pięknych w Petersburgu. W 1871 r. ukończył studia i uzyskał 6-letnie stypendium rządowe. Wyjechał do Monachium, odwiedzając po drodze po raz pierwszy w życiu Kraków. W Monachium spotkał wielu

polskich malarzy, a wśród nich Józefa Brandta i Stanisława Witkiewicza. W 1872 r. wyjechał do Włoch. Był członkiem wielu akademii europejskich.

Tematykę swoich dzieł czerpał z antyku. W referacie zaprezentowano wyniki analizy obrazów Siemieradzkiego, której celem była identyfikacja dzieł starożytnych będących inspiracją dla malarza.

16.12 – dr Inga Głuszek, *Histria i Nikonion – kolonie greckie na północno-zachodnim wybrzeżu Morza Czarnego, charakterystyka znalezisk ceramiki stołowej*

Histria i Nikonion reprezentują dwie fazy kolonizacji greckiej północno-zachodniego wybrzeża Morza Czarnego. Starszą, datowaną na początek trzeciej ćwierci VII w. p.n.e. (Histria), oraz młodszą (Nikonion), odnoszącą się do połowy VI w. p.n.e. Od okresu archaicznego po wczesny okres hellenistyczny Nikonion znajdowało się na granicy wpływów dużych *poleis*, jak Histria i Olbia. W przypadku Histrii związki pomiędzy oboma ośrodkami nie ograniczają się do wzoru osadniczego, gdyż, jak wskazuje część badaczy, źródła numizmatyczne i epigraficzne dowodzą, iż mieszkańcy Histrii wzięli czynny udział w założeniu nowej osady. Badania nad dystrybucją ceramiki stołowej, tj. naczyniami czarno pokostowanymi, importowanymi na stanowiska nadczarnomorskie, na przykładzie zabytków z obu stanowisk pokazują prawidłowości odnośnie do okresu klasycznego i hellenistycznego, które zostały zarejestrowane także w sąsiedniej Olbii. W trakcie prezentacji scharakteryzowano przykłady ceramiki z Histrii i Nikonion z okresu klasycznego, związane z produkcją warsztatów attyckich, przedstawiono także naczynia datowane na V i IV w. p.n.e., nieznajdujące analogii w repertuarze form attyckich – tzw. kubki z Chios. W odniesieniu do okresu hellenistycznego przedstawiono znaleziska ceramiki o zidentyfikowanej proveniencji, jak ceramika Campana A.

– dr Andrzej Ćwiek, *Polska Misja Archeologiczna w Szejjch Abd el-Gurna (Egipt). Archeologia ekstremalna*

Misja działa od 2003 r. na terenie Teb Zachodnich (dzisiejsza wioska Gur-na na zachodnim brzegu Luksoru), w pobliżu słynnej Doliny Królów i Deir el-Bahari. W miejscu tym w okresie Średniego Państwa, ok. 2000 r. p.n.e., wykuto grobowce dla dwóch najwyższych dostojników dworu faraona, dzisiaj znane jako MMA 1151 i MMA 1152. Położone tuż obok planowanego grobowca królewskiego, nie zostały ukończone i prawdopodobnie nie wykorzystano ich do pochówku pierwotnych właścicieli, lecz w późniejszych czasach zostały wielokrotnie wtórnie użyte. W okresie od VI do VIII w. n.e. na terenie obu grobowców funkcjonował erem, w którym mieszkali koptyjscy mnisi. Badanie owej wczesnochrześcijańskiej pustelni (od

której pochodzi popularna nazwa ekspedycji – Misja Eremu) trwało przez pierwsze dwanaście sezonów prac, prowadzonych pod auspicjami Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej UW, którymi kierował Tomasz Górecki z Muzeum Narodowego w Warszawie. W latach 2015 i 2016 prace, do których włączyła się ekipa z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, kierowana przez Andrzeja Ćwieka, koncentrowały się na pozostałościach architektury i zabytkach z okresu faraonńskiego. W ich trakcie odkopano *in extenso* podziemia grobowca MMA 1152, których początkiem jest szyb grobowy o głębokości 18 metrów, co stawiało przed archeologami ekstremalne wyzwania. Tysiące artefaktów z różnych okresów historii Egiptu, odkryte podczas badań wykopaliskowych, zaświadcza o niezwyklej historii tego miejsca.

– dr Michał Krueger, *Przełom epok brązu i żelaza w południowo-zachodniej części Półwyspu Iberyjskiego*

Południowo-zachodnia część Półwyspu Iberyjskiego na przełomie epok brązu i żelaza jest areną głębokich transformacji kulturowych, które można obserwować na wielu poziomach ludzkiej aktywności: w budownictwie, w strukturze społeczno-politycznej, w obrzędowości czy w kulturze materialnej. Następujące zmiany są szczególnie dobrze widoczne w sferze produkcji ceramiki. W trakcie wystąpienia omówiono kwestię wpływu wieloaspektowych analiz laboratoryjnych ceramiki na możliwość pozyskania nowych informacji na temat technologii, mikrostruktury, proveniencji i zawartości naczyń z Półwyspu Iberyjskiego.

Komisja Medioznawcza PAU

- 15.01** – dr hab. Agnieszka Cieślak, *Korespondenci zagraniczni prasy polskiej w dwudziestoleciu międzywojennym. Wstęp do projektu badawczego*
- 19.02** – prof. dr hab. Andrzej Kaliszewski, *Ewolucja gatunku polskiego reportażu wojennego. Zarys problematyki*
- 19.03** – dr Paweł Planeta, *Krytyka obecności kapitału niemieckiego na rynku mediów w Polsce w publicystyce prasy prawicowej*
- 9.04** – ks. prof. Wojciech Misztal, *Papież Franciszek o mediach, nadziei i zaufaniu*
- 21.05** – dr Grzegorz Ptaszek, *Dominacja korporacji nowomediowych w sieciach komunikacyjnych. Czwarta czy piąta władza?*
- 15.10** – dr Magdalena Ślawka, *Model świadomości gatunkowej – mediolinguistyczne badania nad dziennikarzami prasowymi*
- 7.12** – dr hab. Wojciech Kajtoch prof. UJ, *Ilościowa leksykalna analiza zawartości na tle innych metod badania języka prasy*

KOMISJE WYDZIAŁU III NAUK ŚCISŁYCH I TECHNICZNYCH

Komisja Astrofizyki PAU

25.01 – prof. dr hab. Ewa Rondio, *Hyper-Kamiokande*

1.03 – dr Tomasz Kapela, *Choreografie w problemie N-ciał*

29.03 – dr hab. Grzegorz Zuzel, *Poszukiwanie podwójnego bezneutrinowego rozpadu beta w eksperymencie GERDA*

Komisja Nauk Technicznych PAU

29.01 – prof. dr hab. Bartosz Grzybowski, *The chemical origins of life: Synthetic connectivity and emergence in the network of prebiotic chemistry*

The research on the chemical origins of life is coming of age and we are finally beginning to systematize our knowledge about reactions that can be performed under prebiotic conditions as well as the plausible synthetic routes leading to life's key molecules – proteinogenic amino acids, common sugars, or canonical nucleobases. On the other hand, we still have only fragmentary understanding of whether and how other types of molecules formed on primitive Earth, and how this entire prebiotic “molecular universe” ultimately evolved into systems of chemical reactions and compartments housing them. In my talk I show how these questions can be addressed with the help of modern computers analyzing putative prebiotic syntheses. I show how the machine can generate the entire universe of prebiotic chemistry, analyze its synthetic structure, and predict new synthetic routes that are then be validated in the laboratory. Remarkably, this universe exhibits three forms of nontrivial chemical emergence as the molecules comprising it can (i) act as catalysts enabling new reaction types, (ii) form functional chemical systems including autocatalytic cycles, and (iii) engage in reactions ultimately producing surfactants known to form micelles and thus relevant to primitive forms of biological compartmentalization. Intriguingly, the prebiotic syntheses – often performed under environmentally benign conditions – can also rapidly create relatively complex scaffolds used in modern pharmaceutical chemistry, thus suggesting a potential and quite unexpected link between the origins of life research and green, environmentally friendly chemical syntheses and production.

19.02 – prof. dr hab. inż. Krzysztof Stypuła, *Wpływ drgań komunikacyjnych na obiekty budowlane*

Intensywny rozwój budownictwa kubaturowego i komunikacyjnego powoduje wzrost liczby problemów związanych z wpływem drgań komunikacyjnych

na obiekty budowlane. W szczególności dotyczy to wpływu tych drgań na konstrukcję budynków, na ludzi przebywających w budynkach oraz ewentualnie na wrażliwe na drgania urządzenia. Zagadnienia te wiążą się także z ochroną środowiska przed zanieczyszczeniami. W latach 2016 i 2017 opracowano w Instytucie Mechaniki Budowli Politechniki Krakowskiej nowelizację norm: 1) PN-B-02170:2016. Ocena szkodliwości drgań przekazywanych przez podłoże na budynki; 2) PN-B-02171:2017. Ocena wpływu drgań na ludzi w budynkach. Zawierają one m.in. kryteria ocen wspomnianych wyżej wpływów. W referacie przedstawiono w skrócie zasady tych ocen oraz czynniki wpływające na poziom drgań komunikacyjnych wraz z przykładowymi wynikami badań, a także nowoczesne metody ochrony przed drganiami komunikacyjnymi. Zaprezentowano przykłady zastosowań wiedzy z tego zakresu w praktyce projektowania i eksploatacji arterii komunikacyjnych oraz budynków w pobliżu tych arterii.

14.03 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. dr hab. Antoni Tajduś, *Stan polskiego górnictwa węgla kamiennego i brunatnego*

16.04 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. dr hab. Tomasz Szmuc, *Polska energetyka. Zagrożenia i szanse*

W referacie omówiono warunkowania i zagrożenia oraz możliwości rozwoju energetyki w Polsce. Wystąpienie było próbą w miarę szerokiej analizy i mogło być traktowane jako kontynuacja wcześniejszego referatu prof. Antoniego Tajduśa *Stan polskiego górnictwa węgla kamiennego i brunatnego*.

Plan wykładu: 1. Uwarunkowania rozwoju polskiej energetyki. Zasoby węglowe – podsumowanie jako kontekst referatu. 2. Energetyka zawodowa – stan aktualny i zapotrzebowanie na energię elektryczną. 3. Nowe technologie energetyki zawodowej: a) japońska technologia wytwarzania energii elektrycznej bazująca na zgazowaniu IGCC (*Integrated Gazification Combined Cycle*), b) rozwiązania jądrowe – duże i małe reaktory. 4. Odnawialne źródła energii i klastry energii jako szansa dla energetyki rozproszonej. 5. Podsumowanie – możliwe rozwiązania.

21.05 (wspólne z Komisją Zastosowań Matematyki OK PTM) – prof. dr hab. Jerzy Klamka, *Sterowalność układów dynamicznych*

Sterowalność, podobnie jak obserwowalność oraz stabilność, należy do podstawowych pojęć wykorzystywanych w matematycznej teorii sterowania optymalnego. Ogólnie mówiąc, sterowalność oznacza, że w układzie dynamicznym możliwe jest osiągnięcie w skończonym czasie zadanego stanu końcowego przy użyciu odpowiednio dobranego sterowania, należącego do zadanego zbioru sterowań dopuszczalnych.

W literaturze można spotkać wiele różnych definicji oraz kryteriów badania sterowalności, które w istotny sposób zależą zarówno od równania stanu rozpatrywanego układu dynamicznego, jak i od postaci zbioru sterowań dopuszczalnych. Większość tych rezultatów dotyczy zagadnień sterowalności liniowych układów dynamicznych dla przypadku nieograniczonych wartości sterowań dopuszczalnych.

W referacie rozpatrzono zagadnienia sterowalności dla liniowych, skończone wymiarowych, stacjonarnych układów dynamicznych z nieograniczonymi oraz ograniczonymi sterowaniami dopuszczalnymi. Sformułowano warunki konieczne i wystarczające sterowalności. Ponadto przedstawiono kryteria sterowalności dla układów dynamicznych z różnego typu opóźnieniami w sterowaniu oraz układów nieskończone wymiarowych i układów o parametrach rozłożonych.

Z problematyką sterowalności ściśle związane jest zagadnienie sterowania z minimalną energią. W referacie sformułowano zagadnienie sterowania z minimalną energią dla układów liniowych oraz podano postać sterowania minimalno-energetycznego.

15.10 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. dr hab. inż. Andrzej Flaga, *Działanie dynamiczne na warstwę przyziemną powietrza jako efektywna metoda poprawy przewietrzania i redukcji smogu obszarów zurbanizowanych*

W referacie najpierw przedstawiono oryginalne koncepcje dotyczące działania dynamicznego na warstwę przyziemną powietrza jako efektywną metodę przewietrzania i redukcji smogu obszarów zurbanizowanych. Następnie scharakteryzowano prace naukowo-badawcze, zrealizowane dotąd w tym zakresie w Laboratorium Inżynierii Wiatrowej Politechniki Krakowskiej. Wyniki tych prac są bardzo obiecujące. Pozwoliły one na przygotowanie programu interdyscyplinarnego projektu badawczego z udziałem kilku podmiotów pt. „Dynamiczne przewietrzanie i redukcja smogu obszarów zurbanizowanych na przykładzie miasta Krakowa”.

Następnie na podstawie analizy wielokryterialnej wyznaczono główne kierunki kanałów dynamicznego przewietrzania miasta Krakowa. Z przeprowadzonych rozważań wynika, że podniesienie skuteczności działania kanałów wentylacyjnych wymaga likwidacji emisji zanieczyszczeń w konkretnych lokalizacjach, związanych z proponowanymi kanałami dynamicznego przewietrzania miasta.

Badania jakości powietrza, wykonane dotychczas w ramach monitoringu powietrza, nie umożliwiają podjęcia radykalnych decyzji w zakresie efektywnego przewietrzania obszarów zurbanizowanych. Konieczne jest zatem

przeprowadzenie dodatkowych badań w tym zakresie z wykorzystaniem sieci odpowiednio wyposażonych masztów pomiarowych.

19.11 – prof. dr hab. inż. Janusz S. Szmyd, *Development of High Efficiency Technologies for Reinforcing Energy Security*

The development of civilisation is linked inextricably with growing demand for electricity. Thus, the still-rapid increase in the level of utilisation of natural resources, including fossil fuels, leaves it more and more urgent that conventional energy technologies and the potential of the renewable energy sources be made subject to re-evaluation. It is estimated that last 200 years have seen use made of more than 50% of the available natural resources. Equally, if economic forecasts prove accurate, for at least several more decades, oil, natural gas and coal will go on being the basic primary energy sources. The alternative solution represented by nuclear energy remains a cause of considerable public concern, while the potential for use to be made of renewable energy sources is seen to be very much dependent on local environmental conditions. For this reason, it is necessary to emphasise the impact of research that focuses on the further sharpening-up of energy efficiency, as well as actions aimed at increasing society's awareness of the relevant issues. The history of recent centuries has shown that rapid economic and social transformation followed on from the industrial and technological revolutions, which is to say revolutions made possible by the development of power-supply technologies. While the 19th century was "the age of steam" or of coal, and the 20th century the era of oil and gas, the question now concerns the name that will at some point come to be associated with the 21st century. In this presentation, the subjects of discussion are primary energy consumption and energy resources, though three international projects on the global scale are also presented, i.e. ITER, Hydrates and DESERTEC. These projects demonstrate new scientific and technical possibilities, though it is unlikely that commercialisation would prove feasible before 2050. Research should thus be focused on raising energy efficiency. The development of high-efficiency technologies that reinforce energy security is presented, with it being assumed that these new high-efficiency technologies are capable of being applied globally in the near future.

10.12 (wspólne z Komisją Zagrożeń Cywilizacyjnych) – prof. dr hab. Karol Życzkowski, *Wybory i głosowanie z punktu widzenia fizyka*

Z punktu widzenia nauk ścisłych i technicznych wybory można potraktować jako skomplikowane doświadczenie badawcze, angażujące miliony obywateli. Jego celem jest zarówno poznanie opinii wyborców, jak i wybór przedstawicieli społeczeństwa, którzy otrzymają mandat do sprawowania

władzy. Ścisłe twierdzenia matematyczne pokazują, że nie istnieje idealny system wyborczy. W referacie pokazano zalety i wady różnych ordynacji wyborczych oraz wyjaśniono, jak za pomocą statystycznej analizy danych wyborczych można ujawnić nadużycia wyborcze⁴. Ponadto omówiono krótko wyniki tegorocznych wyborów parlamentarnych oraz ujawnione wady obowiązującego systemu i przedstawiono proponowane (niewielkie) zmiany ordynacji wyborczej. Zgodnie z zasadą, aby posłowie nie decydowali o systemie najbliższych wyborów, w których może być dokonana ich reelekcja, sugerujemy, by w bieżącej kadencji Sejm zatwierdził ordynację obowiązującą od wyborów 2027.

Komisja Układów Złożonych PAU

- 11.01** – prof. dr hab. Tadeusz Marek, *Mózg w stanach krytycznych*
22.03 – prof. dr hab. Aleksander Weron, *Statistical testing approach for anomalous diffusion classification*
10.05 – prof. dr hab. Włodzisław Duch, *Sztuczna inteligencja i technologie neurokognitywne*.
14.06 – prof. dr hab. Stanisław Jadach, *European Strategy for Particle Physics*
25.10 – prof. dr hab. Marek Kuś, *Czy każdy układ kwantowy ma jednoznaczna granicę klasyczną*
6.12 – dr hab. Paweł Oświecimka, *Dynamika multifraktali finansowych*

KOMISJE WYDZIAŁU IV PRZYRODNICZEGO

Komisja Geoinformatyki PAU

- 9.01** – prof. dr hab. Władysław Góral, *Sieć astronomiczno-geodezyjna na podstawie lokalizacji kopców i budowli sakralnych Krakowa*

Prezentowana sieć astronomiczno-geodezyjna jest odniesiona do układu horizontalnego o początku na kopcu Kraka. Lokalizacja wielu kościołów i klasztorów krakowskich wyznacza interesujące linie o aspekcie astronomiczno-kalendarzowym. Linie te są zgodne z kierunkiem wschodu i zachodu Słońca w dniu przesilenia letniego oraz zimowego, obserwowanego przez obserwatora na kopcu Kraka na tle charakterystycznych punktów na widnokręgu. Kolejne cztery kierunki wschodu i zachodu Słońca skojarzone są z kierunkiem

⁴ K. Rzążewski, W. Słomczyński, K. Życzkowski, *Każdy głos się liczy – wędrówka przez krainę wyborów*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2014.

kopiec Kraka–kopiec Wandy. Obserwator znajdujący się na kopcu Kraka obserwuje wschód Słońca nad kopcem Wandy w dniu 1 maja i 12 sierpnia. Zaś obserwator znajdujący się na kopcu Wandy obserwuje zachód Słońca nad kopcem Kraka w dniu 6 lutego i 4 listopada. Kilka klasztorów i kościołów krakowskich jest również zlokalizowanych na liniach równoległych z linią kopiec Kraka–kopiec Wandy. Powyższe cztery daty wraz datą przesilenia letniego i zimowego oraz z datą równonocy wiosennej i jesiennej dzielą rok w przybliżeniu na osiem równych części. Na obszarze Krakowa znajdują się ponadto kościoły wyznaczające linie południkowe. Okazuje się, że wszystkie wyżej wymienione linie są zakodowane wewnątrz kopca Kraka w postaci 11 linii śladów kołków (płatów), biegnących radialnie od śladu słupa centralnego. Linie te zostały przedstawione na trzech przekrojach poziomych w ramach dokumentacji wyników wykopaliisk archeologicznych przeprowadzonych na kopcu Kraka w latach 1937–1939. W prezentacji omawia się szczegółowo zastosowaną metodę deszyfracji tego kodu. Wiedza astronomiczno-kalendarzowa, zakodowana we wnętrzu kopca Kraka, jest porównywana z wynikami badań z zakresu astronomii z okresu neolitu i wczesnej epoki brązu na obszarze Europy Środkowej.

13.03 – dr hab. inż. Dariusz Gotlib, *Infrastruktura Naukowych Informacji Geoprzestrzennych – perspektywy rozwoju w kontekście realizacji projektu CENAGIS*

Celem projektu CENAGIS (Centrum Naukowych Analiz Geoprzestrzennych i Obliczeń Satelitarnych) jest utworzenie centrum analiz naukowych o światowym poziomie, z wykorzystaniem najnowszych technologii, w szczególności geoinformatycznych i informatycznych, pozwalających na zdalny (wirtualny) dostęp do danych i oprogramowania geoinformacyjnego szerokiemu gronu naukowców i współpracujących innowacyjnych przedsiębiorstw technologicznych. Projekt realizowany będzie na Politechnice Warszawskiej, ale na poziomie idei ma charakter projektu wspólnego dla całego środowiska akademickiego zajmującego się szeroko rozumianą geomatyką w Polsce. W celu konsolidacji badań planowane jest utworzenie Sieci Naukowej Analiz i Prezentacji Danych Geoprzestrzennych Polski, która będzie konsolidowała i koordynowała program badawczy z zakresu geoinformacji w Polsce. Do tej inicjatywy będą mogły przyłączyć się wszystkie zainteresowane jednostki naukowe lub zespoły badawcze w Polsce. Realizacja tych celów może być istotnym krokiem na drodze do utworzenia krajowej Infrastruktury Naukowych Informacji Geoprzestrzennych jako analogii do krajowej Infrastruktury Informacji Przestrzennych. To z kolei może doprowadzić do istotnego rozwoju geoinformacji w Polsce w obszarze B+R. W referacie przedstawiono zarówno podstawowe założenia merytoryczne

i technologiczne infrastruktury CENAGIS, jak i podstawowe założenia oraz wyzwania organizacyjne dotyczące tworzenia Sieci Naukowej Analiz i Prezentacji Danych Geoprzestrzennych oraz Infrastruktury Naukowych Informacji Geoprzestrzennych.

10.04 – dr hab. Andrzej Bielecki prof. AGH, *Konwolucyjne sieci neuronowe i głębokie uczenie*

Sztuczne sieci neuronowe to algorytmy, których działanie jest wzorowane na budowie i działaniu biologicznych sieci neuronowych. Badania nad sieciami neuronowymi zostały zapoczątkowane pod koniec lat 50. XX wieku i zaowocowały wprowadzeniem różnego rodzaju sieci neuronowych oraz różnych metod ustalania ich parametrów – tzw. uczenie sieci neuronowej. W XXI wieku zaproponowano tzw. sieci konwolucyjne, które są odmianą warstwowej sieci neuronowej. Używane są przede wszystkim do analizy obrazów. Pozwalają zrozumieć strukturę obrazu w większym stopniu niż sieci neuronowe stosowane dotychczas. W referacie przedstawiona została specyfika sztucznych sieci neuronowych oraz struktura i metody nauki sieci konwolucyjnych. Omówiono także ich zastosowania.

8.05 – dr inż. Adam Iwaniak, *Budowa inteligentnej Infrastruktury Informacji Przestrzennej*

Koncepcja budowy infrastruktury danych przestrzennych została opracowana na przełomie lat 80. i 90. minionego stulecia, jeszcze przed powstaniem sieci WWW. Zaburzenie cyfrowe, jakim jest gwałtowny rozwój Internetu, a w szczególności powszechność i łatwość dostępu do informacji, sprawiło, że dzisiaj wysiłki związane z budową infrastruktury informacji przestrzennej są konsumowane w ograniczonym zakresie. Wynika to m.in. z faktu, że informacja przestrzenna udostępniana w infrastrukturze informacyjnej jest bardzo słabo zintegrowana (powiązana) z zasobami sieci WWW, jak również ze zbiorami i usługami danych przestrzennych udostępnianymi w ramach budowanej infrastruktury. Znaczącą poprawę w tym obszarze może przynieść wykorzystanie technologii Semantycznego Internetu, a w szczególności Linked Data. Proponowane rozwiązanie zwiększa efektywność funkcjonowania infrastruktury, jak również pozwala na reprezentację danych przestrzennych w postaci grafów wiedzy, których atrakcyjność w erze Big Data i uczenia maszynowego jest niezwykle wysoka. Tematem prezentacji było omówienie koncepcji i przykładów implementacji Inteligentnej Infrastruktury Informacji Przestrzennej, wykorzystującej technologie Semantycznego Internetu, a w szczególności ontologie, stosowane do opisu danych przestrzennych i usług sieciowych, kontekstowego wyszukiwania, integracji informacji i wnioskowania.

12.06 – dr Krzysztof Ostafin, *Delimitacja historycznych jednostek terytorialnych i administracyjnych w kontekście geoportalu Galicji i Śląska Austriackiego (połowa XIX w. – początek XX w.)*

Wraz z postępem digitalizacji historycznych dokumentów w bibliotekach i archiwach wzrasta ich dostępność dla każdego odbiorcy Internetu. Chociaż udostępniane są duże zasoby map i danych statystycznych, to ważną barierą ich wykorzystania są zmiany granic jednostek odniesienia przestrzennego, dla których były gromadzone. Zwiększa się zapotrzebowanie na przestrzenne dane historyczne we współczesnym obiegu naukowym, gdyż pozwalają one rozszerzyć istniejące serie, a tym samym zrozumieć następstwa historycznych procesów politycznych, demograficznych, gospodarczych. W referacie przedstawiono metodykę wydzielenia jednostek terytorialnych i administracyjnych ze źródeł kartograficznych z drugiej połowy XIX w. i początku XX w. dla regionów historycznych znajdujących się obecnie w Polsce, Ukrainie i Czechach wraz z oceną jakości tych wydzieleni i możliwościami łączenia z danymi statystycznymi.

13.11 – prof. dr hab. inż. Tadeusz Chrobak, *Czy von E. Sydova rafa generalizacji kartograficznej jest przydatna w cyfrowej generalizacji*

Rozwój metod uogólnienia (upraszczania) geometrii obiektu w kartografii cyfrowej to doskonalenie algorytmów z pominięciem w nich cech merytorycznych, takich jak: weryfikacja podobieństwa geometrii figur przed i po procesie, niezależność wyniku procesu od użytkownika, czyli cech niezbędnych w automatycznym uogólnianiu obiektu. Na seminarium przedstawiono odwzorowanie zwiężające w siebie S. Banacha jako standard uogólnień geometrii obiektu w skalach: $s \leq 1$. Jego celem jest uzyskanie wyniku jednoznaczne w rozwiązaniu uogólnianego obiektu uzasadnionego matematycznie. Powyższe warunki są przydatne w harmonizacji bazy danych i rozwiązaniach opartych na teorii grafów dla uogólnień obiektów. Uzyskane w odwzorowaniu zwiężającym wyniki wymagają od danych – X zachowania:

- warunków przestrzeni metrycznej zupełnej – L_z ,
- kontrakcji Lipschitza w odwzorowaniu zwiężającym,
- kryterium *Cauche’go* w skalach $s < 1$,
- twierdzenia S. Banacha o odwzorowaniu zwiężającym trójkątami zwiężającymi TZK w siebie,
- rozpoznawalności linii uogólnionej rysunku A. Saliszczewa,
- standardu uogólnienia obiektu w siebie dla wszystkich odwzorowań zwiężających.

Standardowe dane obiektu do automatycznego odwzorowania zwiężającego w siebie powinny uzupełniać jego metadane i być udostępniane przez

ośrodek dokumentacji kartograficznej. Aplikacja zmodernizowanego odwzorowania zwięzającego uwzględnia jego następujące fazy:

- przestrzeń metryczna zupełna – L_{∞} ,
- system trójkątów drzewa binarnego – *stdb*,
- kryterium Lipschitza (warunek kontrakcji),
- kryterium *Cauche’go*,
- metryka A. Saliszczewa
- twierdzenie S. Banacha w przestrzeniach metrycznych: $X \rightarrow X$ i $X \rightarrow Y$

W dotychczasowych metodach uogólnienia obiektu brak jest rozwiązania, które można zweryfikować. Natomiast w uogólnieniach obiektu odwzorowania zwięzającego w siebie stosowanie standardu w siebie powoduje powtarzalność jego w każdej skali, przez co istnieje rozwiązanie z weryfikacją wyniku. W prezentacji zastosowań metody opartej na ciągłym jednostronnym odwzorowaniu zwięzającym obiektu liniowego trójkątami TZK przedstawiono jej przydatność do pełnej automatyzacji uogólnień obiektu. Rozważania teoretyczne metody uogólnienia obiektu liniowego w skalach $s < 1$ oparte na zastosowaniu twierdzenia odwzorowania zwięzającego S. Banacha przy tworzeniu trójkątów systemem drzewa binarnego potwierdza, że rafa generalizacji dot. geometrii obiektu ma uzasadnione matematycznie jednoznaczne rozwiązanie.

11.12 – dr Piotr Trzepacz, *Graffiti futbolowe jako informacja geograficzna. Metodyczne wyzwania badania markerów terytorialnych*

Graffiti futbolowe, rozumiane jako wszelkiego rodzaju znaki odwołujące się do preferencji kibicowskich, stanowi powszechny element ikonosfery wielu miast. W wypadku Krakowa w 2006 roku w granicach administracyjnych miasta zlokalizowano i udokumentowano lokalizację oraz treść 5,5 tys. przypadków tego zjawiska. Badanie powtórzone w roku 2016 wykazało wzrost liczby znaków do przeszło 6 tys. Jednocześnie, mimo dynamicznych przemian, jakim podlega społeczno-ekonomiczna przestrzeń miasta, jego podział na strefy kibicowskich wpływów nie wykazał znaczących zmian. Badanie terenowe przeprowadzone w Łodzi (2018), Zagrzebiu (2019) i Belgradzie (2019) potwierdziło uniwersalność stosowania graffiti futbolowego do wyrażania pretensji terytorialnych wobec przestrzeni miasta. Badanie otwiera możliwość dyskusji nad szeregiem zagadnień:

- (1) zmian, jakie dla kartowania terenowego przyniosły możliwości geokodowanej fotografii mobilnej oraz aplikacje monitorujące aktywność badacza w przestrzeni,
- (2) problemu, jaki stanowi przyjęcie właściwych jednostek do przestrzennego agregowania wyników badań, które opierają się na danych

- punktowych, reprezentujących dążenia do dominacji nad przestrzenią miasta,
- (3) wykorzystania metodologii mieszanej w studiach miejskich z uwzględnieniem wywiadu z metodą psychokartograficzną.

Komisja Paleogeografii Czwartorzędu PAU

- 25.01** – prof. dr hab. Leszek Starkel, *Jak należy badać przebieg i skutki ekstremalnych opadów – 50-lecie katastrofalnego opadu w Himalajach*
- 15.02** – mgr Edyta Kłusakiewicz, *Zróznicowanie facjalne i geochemiczne aluwiiów równiny zalewowej górnej Kamiennej (Wyżyna Kielecka)*
- 12.04** – prof. dr hab. Wojciech Wysota, *Katastrofalne powodzie lodowcowe w południowym sektorze ostatniego lądolodu skandynawskiego: zapis geomorfologiczny i implikacje paleogeograficzne*
- 24.05** – prof. dr hab. Maria Łanczont, prof. dr hab. Teresa Madeyska, dr Beata Hołub, prof. dr hab. Maryna Komar, dr hab. Przemysław Mroczek, mgr Karol Standzikowski, prof. dr hab. Paweł Valde-Nowak, mgr Anna Kraszewska, dr Magda Cieśla, mgr Jakub Skłucki, *Allerödzkie obozowisko w przełomie Białki koło Oblazowej Skąty: archeologia, obraz paleośrodowiska*
- 18.10** – prof. dr hab. Adam Nadachowski, prof. dr hab. Paweł Valde-Nowak, *Przemiany zespołów fauny kręgowców i aktywność paleolitycznych populacji ludzkich – rekonstrukcja środowiska przy końcu pleniglacjału (GS-2a) i na początku późnego glacjału (GI-1e) na Podhalu*
- 20.12** – dr hab. inż. Włodzimierz Margielewski, prof. dr hab. inż. Marek Krąpiec, mgr Krzysztof Buczek, dr inż. Katarzyna Korzeń, dr hab. inż. Elżbieta Szychowska-Krąpiec, dr inż. Joanna Barniak, dr hab. Monika Niska, dr hab. Renata Stachowicz-Rybka, dr hab. Andrzej Obidowicz, dr hab. Agata Wojtal, prof. dr hab. Mirosława Kupryjanowicz, dr Magdalena Fiłoc, dr hab. inż. Jan Urban, dr hab. Agnieszka Pociecha, *Rekonstrukcja zmian paleośrodowiska w holocenie na podstawie badań dendrochronologicznych subfosylnego drewna i analizy wieloczynnikowej osadów torfowisk z obszaru północnej i południowej Polski*

Komisja Biologii Rozwoju PAU

- 25.01** – dr Krzysztof Szade, prof. dr hab. Alicja Józkowicz, *Po co nam tęcze myszy?*
- 31.05** – prof. dr hab. Robert Hasterok, *Modelowe trawy w analizie cytomolekularnej roślinnego genomu jądrowego – współczesne możliwości i wyzwania*

Organizacja cytomolekularna genomu roślinnego jest stosunkowo słabo poznana w porównaniu do analogicznych badań prowadzonych na zwierzętach, szczególnie ssakach. Jednym z powodów są duże rozmiary roślinnych genomów jądrowych. Wiele gatunków roślin, przykładowo trawy, ma ogromne znaczenie ekologiczne i gospodarcze. Pomocne w analizach cytomolekularnych są organizmy modelowe, które charakteryzują się zestawem cech sprawiających, że lepiej nadają się one do takich badań niż te niemodelowe. Jednym z roślinnych systemów modelowych jest rodzaj *Brachypodium* z flagowym gatunkiem *B. distachyon*. Zaliczane do tej grupy trawy klimatu umiarkowanego charakteryzują się m. in. niewielkimi i w przypadku kilku gatunków już zsekwencjonowanymi genomami jądrowymi, krótkim cyklem życiowym, prostymi wymaganiami troficznymi, a także interesującymi zależnościami filogenetycznymi. Celem niniejszego referatu było nakreślenie i przedyskutowanie stanu obecnego oraz perspektywy badań cytomolekularnych z wykorzystaniem gatunków *Brachypodium* w kontekście różnych aspektów organizacji ich genomów jądrowych, takich jak struktura i ewolucja kariotypów, rozmieszczenie terytoriów chromosomowych w interfazie, kontrola parowania chromosomów w trakcie mejozy, mechanizm selektywnej inaktywacji ekspresji rDNA u niektórych allopoliploidów, niestabilność genomu jądrowego wywołana działaniem mutagenami.

Komisja Nauk Rolniczych, Leśnych i Weterynaryjnych PAU

18.02 – prof. dr hab. Tadeusz Szulc, *Tajemnice mleka*

Mleko ssaków jest najdoskonalszym pokarmem, jaki stworzyła natura, przeznaczonym dla wzrostu i rozwoju potomstwa w pierwszym okresie życia. Człowiek rozpoczął spożycie mleka innych ssaków po ich udomowieniu. Jednak znaczący wzrost jego wykorzystania nastąpił w XX wieku, szczególnie w Europie i Ameryce Północnej, a obecnie wzrasta również na pozostałych kontynentach. Mimo iż mleko jest swoistym eliksirem życia każdego ośeska ssaków, nasza wiedza o jego właściwościach i funkcjach jest w dalszym ciągu skromna. Mleko zawiera ponad 400 kwasów tłuszczowych, ponad 100 różnych białek i peptydów, ponad 100 związków mineralnych, w tym makro- i mikroelementy, większość witamin, laktozę, wiele oligosacharydów, glikoprotein, glikolipidów. W procesie rozkładu białek mleka zidentyfikowano blisko 2000 bioaktywnych peptydów o prozdrowotnych właściwościach. W ostatnim czasie dokonano znaczącego postępu w poznaniu wpływu wielu różnych składników mleka i produktów powstających w procesie ich trawienia oraz w przetwórstwie na zdrowie człowieka. W licznych badaniach

wykazano antybakteryjne i antynowotworowe działanie, korzystny wpływ na poziom cholesterolu, zapobieganie cukrzycy, miażdżycy i osteoporozie oraz przeciwdziałanie nadciśnieniu, otyłości, kamicy nerkowej. Zatem mleko jako bogate źródło składników odżywczych może wzbogacać i modyfikować dietę z korzyścią dla zdrowia człowieka. Z mleka różnych ssaków produkuję blisko 2000 napojów mlecznych oraz 5000 serów i produktów seropodobnych, a także kilkadziesiąt rodzajów masła i innych produktów. Ale mleko może mieć również niekorzystne działanie na zdrowie niektórych ludzi, powodując alergie lub niestrawność laktozy, co związane jest z hipolaktazją lub znacznym obniżeniem wytwarzania przez organizm enzymu laktazy – floryzyny, szczególnie u części osób w starszym wieku.

22.03 – prof. dr hab. Krystyna Pierzchała-Koziec, *Pozytywne i negatywne aspekty suplementów diety*

W erze wszechobecnej reklamy różnych preparatów „poprawiających” zdrowie oraz narastającego niezadowolenia z opieki medycznej coraz częściej sięgamy po suplementy diety. Suplementy diety/pożywienia/żywności są preparatami mającymi na celu uzupełnienie diety i dostarczenie składników odżywczych, takich jak: witaminy, składniki mineralne, włókno, kwasy tłuszczowe lub aminokwasy **tylko wtedy, jeśli w diecie jest ich niedobór**. Suplement diety nie jest tradycyjnym pożywieniem ani głównym składnikiem diety i powinien być możliwy do spożycia w postaci tabletek, kapsułek, proszku lub płynu oraz mieć odpowiednie oznaczenie. W przeciwieństwie do leków, suplementy nie są testowane ani standaryzowane przed sprzedażą, wykazują zmienność składników i mogą wywołać nieprzewidywalne skutki uboczne – alergię, gorączkę. Podsumowując, stosowanie suplementów diety może skutecznie uzupełniać niedobory witamin, minerałów lub wspierać naturalne procesy zachodzące w organizmie, pod warunkiem rozsądnego ich stosowania, najlepiej po konsultacji z dietetykiem, ale **suplementy diety mogą być także przyczyną powikłań farmakoterapii u pacjentów zażywających leki, w następstwie interakcji pomiędzy składnikami zawartymi w suplementcie (witaminy, składniki mineralne, zioła) a powszechnie stosowanymi lekami**.

17.05 – prof. dr hab. Kazimierz Wiech, *Ochrona różnorodności owadów – piękna idea, smutna rzeczywistość*

Owady to najliczniejsze zwierzęta na Ziemi, których liczba nie jest znana, mieszcząc się w granicach od 2 do 20 mln gatunków. Wiek owadów oceniany jest na ponad 400 mln lat, a ich budowa, zwłaszcza szkielet zewnętrzny i obecność skrzydeł oraz niewielkie rozmiary ciała, sprawiła, że opanowały

one większość ekosystemów na Ziemi. Co roku opisywanych jest od 10 do 20 tysięcy nowych gatunków, ale liczba ginących w tym samym czasie nie jest znana. Tymczasem owady należy uznać za grupę zwierząt najbardziej narażoną na wyginięcie ze względu na przywiązanie do ściśle określonych siedlisk oraz powiązanie z innymi, często zagrożonymi w równym stopniu gatunkami roślin i zwierząt. Wyniki niedawnych badań wskazują na ogólny spadek biomasy owadów w Europie w ostatnich 30 latach, sięgający w niektórych krajach 80%. Owady wypełniają szereg ważnych zadań w przyrodzie, do których zaliczyć należy w pierwszej kolejności zapylanie roślin (83% roślin to gatunki owadopylne), ograniczanie liczebności (nadmiaru) roślin i zwierząt, rozkładanie martwych szczątków roślinnych i zwierzęcych. Wymieranie owadów zapylających – pszczół, trzmieli i samotnych pszczół może przynieść trudne do przewidzenia konsekwencje w postaci niedoboru żywności, braku paszy dla zwierząt hodowlanych oraz wymierania gatunków roślin ściśle uzależnionych od obecności określonych gatunków owadów. Głównymi przyczynami spadku różnorodności oraz ogólnej liczebności owadów są: utrata siedlisk, stosowanie na masową skalę pestycydów, wprowadzanie celowe lub przypadkowe gatunków obcych – inwazyjnych, wypierających rodzime gatunki roślin i zwierząt, rozwój komunikacji, powodujący trudną do obliczenia redukcję liczebności owadów ginących w kolizjach z pojazdami, oraz nielegalne kolekcjonerstwo, dotyczące zwłaszcza gatunki rzadkie i zagrożone. Innymi ważnymi przyczynami spadku bioróżnorodności owadów są, a w przyszłości będą odgrywały coraz większą rolę: zmiany w rolnictwie, idące w kierunku zwiększenia powierzchni upraw jednogatunkowych, ogólne skażenie środowiska, wynikające z wielu przyczyn, oraz zmiany klimatyczne, przyczyniające się do stepowienia i pustyńnienia coraz większych obszarów.

31.05 – Maria Victoria Sarris, *Foal meat as a sustainable and healthy food. Sensory evaluation and consumers preferences of foal meat*

– prof. dr hab. Władysław Migdał, *Wędzone produkty tradycyjne z surowców od rodzimych ras zwierząt gospodarskich*

23.09 – prof. dr hab. Jerzy R. Starzyk, *Owady ksylofagiczne uszkadzające konstrukcje drewniane i wyroby z drewna*

W wielu krajach europejskich, w tym również w Polsce, rośnie popyt na drewno jako naturalny i zdrowy materiał, który jest wszechstronnie wykorzystywany w budownictwie, meblarstwie, stolarstwie i wielu innych działach gospodarki. W ostatnich latach obserwuje się stały wzrost szkód powodowanych przez owady ksylofagiczne nie tylko w leśnictwie i drzewnictwie, ale również w wielu innych dziedzinach działalności człowieka.

Wraz z rozwojem stosunków handlowych zwiększa się również zagrożenie ze strony szkodników zawlekanych wraz z drewnem z rejonów o cieplejszym klimacie, które mogą się zaaklimatyzować w naszym kraju. Równocześnie przeoczenie opanowania drewna przez rodzime gatunki szkodników, np. w opakowaniach produktów eksportowanych z Polski, bywa przyczyną cofnięcia całego transportu. Wśród czynników powodujących niszczenie drewna budowlanego w Polsce istotną rolę odgrywają owady ksylofagiczne (głównie kołatkowate (*Anobiidae*), drwionkowate (*Lymexylidae*), kózkowate (*Cerambycidae*). Do zwalczania szkodników drewna w budowlach i konstrukcjach drewnianych oraz wyrobach z drewna mogą być stosowane metody: mechaniczne, fizyczne, chemiczne, biologiczne lub biotechniczne, np. juwenoidy (zakłócające linienie), chemosterylanty, substancje powodujące defaunizację przewodu pokarmowego.

22.11 – prof. dr hab. Józef Walczyk, dr hab. Jan Szczepaniak prof. PIMR, dr hab. Paweł Tylek prof. UR, wykład połączony z prezentacją filmu pt. *Automat do przedsięwziętej skaryfikacji zołędzi w leśnych szkołkach kontenerowych*

Produkcja sadzonek dębu w szkołkach kontenerowych wymaga stosowania nasion o dużej zdolności kiełkowania. Jedyną praktyczną metodą wykrycia i usunięcia nasion zakażonych lub zaatakowanych przez szkodniki jest ich skaryfikacja i wizualna ocena przez pracownika. Jest to proces bardzo czas- i pracochłonny. W związku z powyższym, konsorcjum naukowe w składzie: Uniwersytet Rolniczy w Krakowie, Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie, Przemysłowy Instytut Maszyn Rolniczych w Poznaniu i Przedsiębiorstwo Wielobranżowe PROMAR Sp. z o.o., podjęło prace nad projektem badawczym, dzięki któremu został zbudowany robot pozwalający na automatyzację procesu skaryfikacji. Urządzenie składa się ze zbiornika wirowego, który podaje pojedyncze nasiona na przenośnik, gdzie za pomocą systemu wizyjnego są one mierzone i określana jest ich orientacja kierunkowa. Jeżeli nasiono jest źle ustawione, urządzenie zwane rotatorem zmienia jego położenie. Następnie nasiono podawane jest do umieszczonego na obrotowym ramieniu chwytaka, gdzie za pomocą mechanizmu krzywkowego ustawiane jest miejsce cięcia nasiona, ramię obraca się i nasiono jest obcinane przez noże tarczowe, następnie przekrój jest sprawdzany przez system wizyjny, który ocenia zabarwienie przekroju nasiona i decyduje o jego przydatności do wysiewu. Nasiono, w zależności od wizualnej oceny, jest umieszczane w zbiorniku nasion zdrowych, nieprzydatnych lub nierozpoznanych. Obsługa robota wymaga jednego pracownika dozoru i w założeniu ma zastąpić 15 pracowników, uwalniając ich od uciążliwej, monotonnej pracy ręcznej, która zwykle w szkółce kontenerowej trwa około miesiąca.

13.12 – prof. dr hab. Stanisław Brożek, *Gleby różnorodnej roślinności leśnej w warunkach zbliżonych do naturalnych na nizinach i wyżynach Polski*

Wykład dotyczył związków gleb z roślinnością leśną zbliżoną do naturalnej, występującą obecnie w rezerwach leśnych. Były to stanowiska od najuboższych borów po najbogatsze troficznie lasy, łęgi i olsy na obszarze nizin i wyżyn Polski. Liczba przeanalizowanych stanowisk przekracza 1000, a do prezentacji objętej wykładem w PAU wyselekcjonowano około połowę z nich. Analizowano następujące właściwości gleby: uziarnienie, C, N, Y, S, Ca, Mg, Na, K, Mn, Zn, Cu, Co, Mo, Fe, Pb, Cr, Ni, Cd, i obliczano ich zasoby w bryle gleby o wymiarach 100 × 100 × 150 cm. Wykazano, że istnieje wyraźny związek pomiędzy zespołami roślinnymi i badanymi zasobami gleby. Związek ten ujęto numerycznie z wyliczeniem Siedliskowego Indeksu Glebowego (SIG), co pozwala wyliczyć dystroficzne, oligotroficzne, mezotroficzne i eutroficzne odmiany podtypów gleb. Zasoby wymienionych właściwości są najniższe w glebach dystroficznych, zasiedlanych przez najuboższe bory, i rosną w kolejnych grupach troficznych, by osiągnąć maksimum w glebach eutroficznych, zasiedlanych przez wielogatunkowe lasy liściaste. Gospodarcze zastosowanie tej wiedzy ma miejsce w kartografii siedliskowej lasów, a także w projektowaniu składów gatunkowych drzewostanów w lasach gospodarczych. Szczegóły metodyczne, wykaz i lokalizację analizowanych zespołów roślinnych oraz wyniki badań gleby znajdują się w pracy: *Atlas siedlisk leśnych Polski*. Praca zbiorowa pod red. Stanisława Brożka, CILP i Wydawnictwo Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, 2019. Atlas dostępny jest w czytelni Wydziału Leśnego UR.

Komisja Geograficzna PAU

- 17.01** – dr hab. Grzegorz Micek, *Międzyorganizacyjne przepływy wiedzy w zaawansowanych działalnościach gospodarczych w Polsce. Kontekst geograficzny i społeczny*
- 14.02** – dr hab. Alina Zajadacz prof. UAM, *Zróżnicowanie cech współczesnej turystyki jako przedmiot badań geografii turystyki*
- 14.03** – dr Paweł Brzegowy, dr Sławomir Dorocki, *Wpływ Ferdinanda von Richthofena na myśl i działalność geograficzną Antoniego Rehmana*
- 11.04** – prof. dr hab. Adam Łajczak, dr Roksana Zarychta, *Zmiany w topografii centrum Krakowa (od średniowiecza) w świetle zaawansowanych narzędzi geostatystycznych.*
- 16.05** – prof. dr hab. Ireneusz Malik, dr Małgorzata Wistuba, *Ruchy masowe w górach wysokich Sycuanu (Chiny) – uwarunkowania i skutki społeczno-gospodarcze*

- 17.10** – prof. dr hab. Marek Krąpiec, *Dendrologia a skład izotopowy drzew*
14.11 – dr hab. Waldemar Kociuba prof. UMCS, *Lidar w teorii i praktyce*
12.12 – dr Robert Pawlusiński, *Finansowe aspekty funkcjonowania parków narodowych w Polsce*

Komisje Międzywydziałowe

Komisja Historii Nauki PAU

- 23.01** – dr hab. Tomasz Pudłocki, *Nieznane polonika kanadyjskie – William John Rose i jego archiwalna spuścizna*
27.02 – dr hab. Piotr Krzywiec, *Osiemnastowieczne „Kalendarze”, czyli o nieco zapomnianych początkach geologii w Polsce*
27.03 – dr hab. prof. nadzw. Stanisław Domoradzki, prof. Mykhailo Zarichnyi, współpraca: prof. Margaret Stawiska-Friedland, *Matematyka we Lwowie w czasie II wojny światowej*

W referacie, na podstawie przeglądu dostępnej literatury przedmiotu i kwerendy przeprowadzonej w Archiwum Uniwersytetu Lwowskiego, przedstawiono przejawy działalności naukowej matematyków w trudnym czasie II wojny światowej: posiedzenia naukowe matematyków, publikacja tomu „*Studia Mathematica*” IX(I) 1940, przygotowanego jeszcze przed wybuchem wojny, doktoraty, losy Księgi Szkockiej, niektóre wyniki matematyczne tego okresu (Banach, Eidelheit, Mazur, Orlicz, Steinhaus i inni). Odniesiono się również do tragicznych losów niektórych matematyków. Przywołano postać lidera Szkoły S. Banacha i jego skomplikowane wybory, chorobę i śmierć w 1945 r. Zwrócono uwagę na fakt zainteresowania czołowych matematyków radzieckich działalnością matematyczną Lwowa i próbami jej kontynuacji. Odniesiono się również do współpracy i wzajemnej pomocy matematyków w sytuacji trudnej, spowodowanej pierwszą i drugą agresją Związku Sowieckiego, jak również do mrocznych czasów okupacji niemieckiej Lwowa.

- 24.04** – dr Paweł Brzegowy, *Lwowska szkoła geograficzna Antoniego Rehmana*
22.05 – prof. André Goddu, *The Solitary Networker – the Circles Around Copernicus*

Relatively unknown, in a remote corner of Poland distant from major academic and court settings, Nicolaus Copernicus accomplished a major reformation of astronomy that contributed to the rise of modern science. He achieved these results largely on his own after years of sorting out the

confusions and distortions in the sources available to him. But not entirely on his own. During his student days in Cracow, Copernicus made friends and acquaintances, through them establishing other contacts with whom he remained in communication for over thirty years. His correspondence reveals reliance, albeit indirectly, on scholars in Nuremberg, and his studies in Italy provided him a link to the circle of Regiomontanus. In addition, he developed in Varmia the two most important professional relationships of his life. His fellow-canon, Tiedemann Giese, and the Lutheran assistant, Georg Joachim Rheticus, were, as we know, indispensable for their assistance and encouragement in the completion of his major work. Copernicus's solitary achievement was dependent, then, on not just his predecessors but also on the circles that he cultivated during the course of his lifetime. His contacts provide additional clues about his sources that have never been fully considered concerning the origins of his heliocentrism.

12.06 – dr hab. Wiesław Wójcik prof. AJD, *Czy istniała druga warszawska szkoła matematyczna?*

25.06 – prof. dr hab. Michał Kokowski, *Polskie czasopisma naukowe z dyscyplin: historia i filozofia nauki oraz naukoznawstwo – aktualne wyzwania*

23.10 – dr hab. inż. Radosław Tarkowski, *Polscy przyrodnicy: Konstanty Jelski, Jan Sztolcman oraz Jan Kalinowski i ich wkład w badania przyrodnicze Peru w drugiej połowie XIX wieku*

27.11 – dr hab. Jacek Rodzeń prof. UJK, *Isaac Newton jako inżynier. Zainteresowania techniczne i wynalazki autora „Principiów”*

Referat przedstawia zainteresowania inżynierskie Isaaca Newtona, w tym niektóre z jego wynalazków technicznych. Temat ten nie doczekał się jak dotąd szerszego i bardziej pogłębionego opracowania. W referacie zostały poruszone młodzieńcze pasje Newtona na tle literatury z zakresu tzw. magii matematycznej. Omówiono także dwa wynalazki Newtona – wariant teleskopu zwierciadłowego i oktant morski. Na koniec został przytoczony przykład zaangażowania autora *Zasad* w dyskusję nad projektem technicznym maszyny parowej i napędzanego przez nią statku, autorstwa Denisa Papina.

Słowa kluczowe: Isaac Newton, inżynieria, przyrządy naukowe, maszyna parowa, siedemnasty wiek

18.12 – dr Krzysztof Duda, *Prof. Tadeusz Wilczyński (1888–1981) – lwowski botanik, fotografik i kolekcjoner*

Komisja Spraw Europejskich PAU

28.01 (wspólne z Wydziałem II Historyczno-Filozoficznym PAU) – prof. dr hab. Jan Barcz, *UE wobec niepraworządnego państwa członkowskiego*

W wygłoszonym referacie oraz podczas dyskusji referent odniósł się do kwestii mechanizmów i procedur, jakimi Unia Europejska może oddziaływać na państwo członkowskie, w którym występują problemy z praworządnością. Punktem wyjścia rozważań było pojęcie praworządności (zasada państwa prawa) w prawie Unii Europejskiej oraz jej konsolidacja w ostatnich latach jako głównego, wspólnego mianownika procesu integracji europejskiej. Następnie referent odniósł się do głównych obszarów oddziaływania Unii na państwo członkowskie, w którym występują problemy z praworządnością:

- etapu (pierwszego) oddziaływania na takie państwo w celu przywrócenia praworządności;
- etapu (drugiego) izolacji takiego państwa w UE (zwłaszcza w procesie decyzyjnym, ale też w innych ważnych obszarach);
- w skrajnym przypadku (etap trzeci), gdyby niepraworządność stała się nieodwracalna, w grę wchodzić może wystąpienie względnie wyrzucenie państwa z UE.

Na tym tle referent poddał również analizie zasadnicze procedury unijne, służące przywróceniu praworządności w państwie członkowskim, w tym przede wszystkim procedurę art. 7 TUE oraz poprzedzającą ją tzw. procedurę polityczną (dialog prowadzony przez Komisję Europejską). Podczas dyskusji podniesiono szereg węzłowych zagadnień dotyczących problemów z praworządnością w Polsce i na Węgrzech w świetle omówionych przez referenta unijnych procedur.

25.03 – Christian Davies, *Britain, Europe and the Brexit Crisis*

21.10 – dr Marcin Galent, *Spójność społeczna a procesy dywergencji w dzisiejszej Unii Europejskiej*

U źródeł powojennej integracji europejskiej leżały dwie fundamentalne wartości: pokój i postęp. Przy tym postęp rozumiano jako proces jednoczenia Europejczyków poprzez wspieranie działań prowadzących do wyrównywania warunków ekonomicznych i społecznych we wszystkich regionach jednoczącej się Europy. Panowało przekonanie, że pokój można osiągnąć jedynie przez niwelowanie drastycznych różnic społecznych i ekonomicznych. Stąd waga unijnej polityki konwergencji, czyli polityki zwiększania spójności społeczno-gospodarczej. Działania te przynosiły wielki sukces jednoczącej się Europy aż do końca lat 1980. Kraje peryferyjne i słabiej rozwinięte

w szybkim tempie zbliżały się poziomem życia i rozwojem gospodarczym do europejskich liderów. Tymczasem lata 1990. przyniosły zaskakującą zmianę. Proces konwergencji właściwie się zatrzymał, a od Wielkiej Recesji w 2008 r. nawet odwrócił. Jeden z filarów integracji europejskiej przestał działać. Kraje tzw. starej Unii Europejskiej od dwóch dekad tracą spójność, a dywergencja zachodzi zarówno pomiędzy państwami, jak i w ich obrębie. Najnowsze badania pokazują, że nowe nierówności są w dużym stopniu pochodną modelu integracyjnego przyjętego przez Traktat z Maastricht w 1992 r. Być może nadszedł czas, żeby go przemyśleć.

18.11 – prof. dr hab. Paweł Kubicki, *Procesy europeizacji polskich miast*

W przypadku europeizacji miast można mówić o dwóch perspektywach: podejściu charakterystycznym dla procesów długiego trwania oraz wewnętrznej adaptacji do procesu integracji europejskiej w ramach UE. W drugim przypadku możemy mówić o dwóch modelach europeizacji: projektowej (top-down) oraz oddolnej (bottom-up). W swoim referacie skupiam się jedynie na drugiej perspektywie, gdzie główny akcent kładę na analizę adaptacji nowej Agendy Miejskiej UE tzw. Paktu Amsterdamskiego z 2016, wyznaczającego priorytetowe tematy rozwoju miast europejskich. W polskim przypadku mamy do czynienia przede wszystkim z europeizacją oddolną (bottom-up), gdyż kluczowe wątki wyrażone w Pakcie Amsterdamskim, takie jak: jakość powietrza, integracja społeczna, mieszkalnictwo, zrównoważony transport, jakość przestrzeni miejskiej itp., zostały wprowadzone do polskiego dyskursu publicznego przede wszystkim dzięki działaniom ruchów miejskich. Ponadto, jako przykład europeizacji polskich miast analizuję także długofalowe skutki konkursu na Europejską Stolicę Kultury 2016, który odbywał się w latach 2007–2011. W tym przypadku mieliśmy do czynienia zarówno z europeizacją oddolną (bottom-up), jak i europeizacją projektową (top-down), odnoszącą się do miejskich polityk kulturalnych.

9.12 – dr Przemysław Tacik, *Prawa człowieka jako mechanizm integracji europejskiej: przyszłość i wyzwania?*

W referacie przedstawiono mniej znany aspekt integracji europejskiej, jakim jest integracja poprzez mechanizmy ochrony praw człowieka. Nie odbywa się ona przez szeroko znane i omawiane procesy jednoczenia Europy (np. pod egidą Wspólnot Europejskich lub Unii Europejskiej), ale poprzez mniej politycznie widoczną współpracę dwóch głównych trybunałów europejskich, orzekających w zakresie szeroko rozumianych praw człowieka – Europejskiego Trybunału Praw Człowieka oraz Trybunału Sprawiedliwości UE – z państwami członkowskimi UE oraz stronami EKPCz, jak również z ich sądami. W szczególności to sądy krajowe prowadzą stały interpretacyjny dialog

z ETPCz i TSUE, za sprawą którego standardy interpretowania norm z zakresu ochrony praw człowieka przenikają z poziomu ogólnoeuropejskiego na poziom państw członkowskich. Podstawowy kierunek przepływu wzorów wykładni określa relacja pomiędzy ETPCz – quasi-sądem konstytucyjnym Europy – a TSUE oraz sądami krajowymi. Niemniej jednak dialog w zakresie sposobów interpretowania oraz poszerzania zakresu zastosowania praw człowieka łączy wszystkie poziomy sądownictwa w Europie. Przyczynia się w ten sposób do mniej spektakularnego, choć kluczowego wymiaru integracji Europy.

Komisja Zagrożeń Cywilizacyjnych PAU

- 14.03** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. dr hab. Antoni Tajduś, *Stan polskiego górnictwa węgla kamiennego i brunatnego*
- 16.04** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. dr hab. Tomasz Szmuc, *Polska energetyka. Zagrożenia i szanse*
- 28.05** – prof. Tadeusz Patzek, *Geologic and human time scales: How can we salvage our global civilization?*
- 5.10** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. dr hab. inż. Andrzej Flaga, *Działanie dynamiczne na warstwę przyziemną powietrza jako efektywna metoda poprawy przewietrzania i redukcji smogu obszarów zurbanizowanych*
- 28.11** – dr Magdalena Banaszkiewicz, *Interpretacja pokatastroficznego dziedzictwa Czarnobylskiej Strefy Wykluczenia w oparciu o doświadczenia wizualne*
- 10.12** (wspólne z Komisją Nauk Technicznych) – prof. dr hab. Karol Życzkowski, *Wybory i głosowanie z punktu widzenia fizyka*
- 19.12** – dr Wojciech Doliński, *Komunikacyjne granice doświadczenia jednostki i wspólnoty w warunkach zagrożenia. Socjologiczny powrót po latach do perspektywy uczestników powodzi z 1997 roku*
1. Kiedy 12 lipca około godz. 16:45 pomiar w Trestnie wyniósł 724 cm, niewiele osób spodziewało się, że woda sięgnie mostów w centrum Wrocławia (Wrzesiński 1997: 37).
  2. W konsekwencji pod wodą znalazło się 26,5% powierzchni miasta, a straty na dzień 31 lipca 1997 roku w skali gminy Wrocław wyniosły 709 486 000 zł, czyli 99,2% gminnego budżetu na rok 1997 (w przeliczeniu na jednego mieszkańca: 1153 zł) (Wrzesiński 1997: 137–139).
  3. Nieprzewidywalność, szybkość i skala działania żywiołu w ciągu kilku godzin wymusiły pojawienie się krótkotrwałej wspólnoty mieszkańców.
  4. Jej działanie bazowało na dwóch podstawowych elementach: a) na potrzebie informacji (radio, telewizja; w 2010 roku blog „Wrocław z wyboru”),

oraz b) na takiej współpracy między mieszkańcami a służbami mundurowymi, w której ci pierwsi wydawali polecenia tym drugim, a wszystko w bezpośrednim nawiązaniu do komunikatów medialnych (Sitek 1997: 19; Knapik 2012: 164–165).

5. Działanie w warunkach zagrożenia obarczone jest błędem nieaktualności i sprzeczności, a w konsekwencji wiele zamierzonych i niezamierzonych skutków instytucje i wspólnoty traktują jako wysokie i niestety „normalne” koszty, które należy ponieść.

6. Współistnienie lub przecinanie się zakresów działań wspólnotowych i instytucjonalnych w sytuacji zagrożenia i ograniczonej (czasu, przestrzeni, zasobów) podkreśla problem ateoretyczności działania, które „istotowo” nie pochodzi z komunikacyjności kultury, lecz jest „trzewiowe”, instynktowne, pierwotne i wielozmysłowe.

7. Chociaż granice kultur są wyznaczane granicami komunikacji (Woroniecka 1997: 75), to w warunkach katastrofy totalność i wielozmysłowość przeżycia, wpisana w ciągłe odtwarzaną aktualność tu i teraz, odwraca kierunek relacji między kulturą i przeżyciem – należy działać według intuicyjnie narzucających się „definicji”, ukrytych w przedmiotach służących obronie (np. piach, łopata, worek, sznurek).

8. Bieżący układ elementów świata, będących w bezpośrednim, naocznym, namacalnym dostępie (zasięgu) przez uczestników sytuacji, zmusza ich do „działania strategicznego”, które nie jest konkretyzacją którejś z form komunikacji, lecz jest dla różnych podmiotów niejako stabilizatorem poświadczającym zasadność oddolnych inicjatyw działania w konkretnych sytuacjach (Manterys 2008: 196, 199).

9. Wymuszający działania na podmiotach zbiorowych i jednostkowych świat katastrofy to badawczo ciekawa sytuacja swego rodzaju eksperymentu społecznego, w której znany od dawna problem perspektywy uczestnika i obserwatora (emic i etic) może zostać przekroczony.

10. Świat katastrofy wyostża bowiem te elementy przeżycia, które są odpowiedzialne za ważny dla skuteczności działań splot znaczeń uwrażliwiająco-syntetycznych i formalno-analitycznych (Piotrowski 1998: 115; Tuchońska 2014: 98–99).

11. W dynamicznej sytuacji zagrożenia i w tak rozumianym splocie łątwiej dochodzi do nałożenia się eksperckich i „naiwnych” (nieekspersckich, „osób z ulicy”) horyzontów interpretacji, gdyż „teoria” (praktyczne opanowanie teorii) i „praktyka” (umiejętność wyczucia i działania w codzienności) nie są wobec siebie niezależne (Glaser, Strauss 2009: 188), czerpią z siebie wzajem, tworząc ramy schematów poznawczych (por. Znanięcki 1991: 406).

12. Ramy schematów odpowiadają „wspólnotom przeżyć” (Hildebrand 2012: 117, 192), w których pierwszoplanową rolę odgrywają takie czynniki,

jak: ukształtowanie terenu, układ zabudowy, liczba i siła relacji rodzinnych i sąsiedzkich, charakter i poziom aktywności uczestników powodzi.

13. Aktywność w czasie żywiołu z oczywistych względów dotyczy działań utrzymujących minimalną stabilność tych elementów świata będącego „w zasięgu ręki”, które odpowiadają za poczucie przewidywalności i oczywistości w najbliższych godzinach i dniach, i dla których niezbędnym narzędziem jest obrona i pomoc (np. przenoszenie dobytku na wyższe kondygnacje, ochrona zwierząt, opieka nad osobami starszymi, dziećmi, zapewnienie dostaw leków, pieluch) (por. Żurko 2017).

14. Aktywność pomocową i poniekąd obronną można podzielić na instytucjonalną i formalną, której istotą są działania służb mundurowych (np. policja, straż pożarna), oraz na nieformalną i nieinstytucjonalną: po pierwsze, niejako spontanicznie związaną z najbliższym dostępnym terenem, który uznaję za „mój” (kilka metrów kwadratowych pokoju, dachu, strychu, klatka schodowa, podwórko z pielęgnowanym latami ogródkiem); a po drugie, z zaangażowaniem się pracowników określonych branż, których posiadane kwalifikacje przynajmniej potencjalnie okażą się przydatne w sytuacji kryzysowej (np. elektrycy, operatorzy maszyn budowlanych, pracownicy służb komunalnych).

15. W kontekście upływu czasu splot wielu typów działań i wynikających z tego często nieoczekiwanych i niezamierzonych efektów uzmysławia, że co najmniej tak samo ważne, jak analizy relacji między pamięcią powodzi a tożsamością Wrocławia i wrocławian (Pluta 2006; Biernacki, Fiedeń 2017), powinny być badania nad „wspólnotami uwiecznionych”, czyli tymi, które każdorazowo ujawniają się w komunikacyjnie nieredukowalnym podobieństwie przeżyć „trzewiowych” (np. zapach i szum wody w bramie kamienicy, drżenie szyb i murów budynku pod naporem śmigłowca zrzucającego leki i żywność, widok ludzi i zwierząt walczących w wodzie o przetrwanie, „szczętki” głosów klócejce się rodziny).

BIBLIOGRAFIA

- Biernacki Wojciech, Fiedeń Łukasz**, 2017, *Zmienność w czasie przestrzennych wyobrażeń powodzi* [w:] *Zanim nadejdzie powódź. Wpływ wyobrażeń przestrzennych, wrażliwości społecznej na klęski żywiołowe oraz komunikowania ryzyka na przygotowanie społeczności lokalnych do powodzi*, red. J. Działek i inni, Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytet Jagielloński w Krakowie, s. 123–156.
- Glaser G. Barney, Anselm L. Strauss**, 1967/2009, *Odkrywanie teorii ugruntowanej. Strategie badania jakościowego*, tłum. M. Gorzko, Kraków: ZW Nomos.
- Hildebrand Dietrich von**, 2012, *Metafizyka wspólnoty. Rozważania nad istotą i wartością wspólnoty*, tłum. J. Zychowicz, Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Knapik Wioletta**, 2012, *Powódź z roku 1997 w pamięci mieszkańców Opola i Wrocławia* [w:] *Pamięć jako kategoria rzeczywistości społecznej*, t. 5, red. J. Styka i M. Dziekanowska, Lublin, s. 157–170.

- Manterys Aleksander**, 2008, *Sytuacje społeczne*, Kraków: ZW Nomos.
- Piotrowski Andrzej**, 1998, *Ład interakcji. Studia z socjologii interpretatywnej*, Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego.
- Pluta Jacek**, 2006, *Między stereotypem a typizacją – miasto w świadomości jego mieszkańców* [w:] *My wrocławianie. Społeczna przestrzeń miasta*, red. P. Żuk i J. Pluta, Wrocław: Wydawnictwo Dolnośląskie, s. 228–260.
- Sitek Wojciech**, 1997, *Wspólnota i zagrożenie. Socjologiczny przyczynek do analizy krótkotrwałej wspólnoty*, Wrocław.
- Tuchańska Barbara**, 2014, *Nauka a codzienność*, „Nauka” 3, s. 79–101.
- Woroniecka Grażyna**, 1997, *Aspekty antropologicznego opisu wielokulturowości. Kategoria „przedrozumienia”* [w:] *U progu wielokulturowości. Nowe oblicza społeczeństwa polskiego*, red. M. Kempny, A. Kąpciak i S. Łodziński, Warszawa: Oficyna Naukowa, s. 73–82.
- Wrześniński Wojciech**, 1997, *Wrocławska kronika wielkiej wody. 10 lipca – 18 sierpnia. Wstępny raport*, Wrocław: Gajt.
- Żurko Jerzy**, 2017, *Nasza wrocławska powódź. Zapiski dla przyjaciół* [w:] *Dolny Śląsk. Pamiętam powódź*, red. G. Czekański, Wrocław: Fundacja na rzecz Kultury i Edukacji im. Tymoteusza Karpowicz i Ośrodek „Pamięć i Przyszłość”, s. 74–119.
- Znaniecki Florian**, 1991/1919, *Rzeczywistość kulturowa* [w:] idem, *„Humanizm i poznanie” i inne pisma filozoficzne*, Warszawa: PWN, s. 459–928.

Komisja Filozofii Nauk PAU

21.01 – prof. dr hab. Paweł Kawalec, *Dynamika badań naukowych w świetle pojęcia rutyny badawczej na przykładzie mikroRNA*

Jako główna jednostka zmiany w wiedzy naukowej o życiu i jej ewolucyjnej dynamiki określone zostało pojęcie „rutyny badawczej”. Autor, nawiązując do współczesnego trendu w filozofii nauki, jakim są ewolucyjne podejścia w ekonomice wiedzy naukowej, charakteryzuje rutynę badawczą jako „rozpoznawalny, powtarzalny wzorzec współzależnych działań społeczności naukowej podzielającej reprezentację symboliczną”. W odróżnieniu od typowo ekonomicznych ujęć rutyn, ta definicja jest dwuwymiarowa, integralnie ujmując aspekt poznawczy oraz instytucjonalny dynamiki wiedzy naukowej. W przeciwieństwie do potocznego rozumienia tego terminu, rutyny badawcze są działaniem dynamicznym, gdyż każdorazowo wykonywane są (enactment) w procesie badawczym w mniej lub bardziej zmienionej postaci, a głównym źródłem tej zmienności w analizowanej dziedzinie nauki jest i) generowanie hipotez oraz ii) empiryczne ich ugruntowanie (w sensie B. van Fraassena). Szczegółowe studium badań nad mikroRNA – jednego z najważniejszych współczesnych odkryć w biomedycynie – służyło scharakteryzowaniu trzech głównych aspektów dynamiki rutyn badawczych: 1) powstanie, 2) rozwój oraz 3) retencja. Szczegółowo zaprezentowanych zostało osiem głównych faz tworzących te trzy etapy w analizowanym przykładzie rutyny badawczej mikroRNA. W końcowej części wystąpienia autor polemicznie odniósł się do alternatywnych ilościowych ujęć naukometrycznych,

wskazując ich ograniczenia w identyfikacji kluczowych odkryć w odniesieniu do prezentowanego przykładu.

- 18.02** – dr Tomasz Miller, *Przyczynowość dla zjawisk nielokalnych*
18.03 – dr hab. Piotr Błaszczyk prof. UP, *Nowa teoria nieskończoności*
20.05 – dr hab. Sebastian Szybka, *Pierwszy obraz czarnej dziury*
17.06 – ks. prof. Robert Woźniak, *Nauki empiryczne z perspektywy teologii*
14.10 – dr inż. Grzegorz Siudem, *Jak zmierzyć naukę?*
16.12 – dr hab. Marcin Gorazda, *Klasyczna i ekologiczna racjonalność w ekonomii*

Komisja PAU do Oceny Podręczników Szkolnych

Komisja odbyła 8 posiedzeń w dniach: 22.01, 26.02, 26.03, 23.04, 28.05, 24.09, 22.10, 26.11, podczas których wygłoszono 2 wykłady i 1 komunikat oraz przedstawiono 14 ocen i 5 recenzji podręczników, a także propozycję przeprowadzenia debaty o systemie edukacji w Polsce⁵.

Komisja PAU do Badań Diaspory Polskiej

- 28.03** – dr Aneta Nisiobęcka, *Z Lens do Wałbrzycha. Powrót Polaków z Francji oraz ich adaptacja w Polsce Ludowej w latach 1945–1950*
25.04 – mgr Karolina Olszowska, *Polacy w Republice Turcji 1923–1952*
23.05 – dr Paweł Sękowski, *Od Polaków we Francji do Francuzów polskiego pochodzenia – integracja imigrantów polskich, 1939–1949*
13.06 – Inga Walc, *Aleksandra Chodźki decyzyja o emigracji w kontekście relacji z Adamem Mickiewiczem*
21.11 – mgr Robert Gębicki, dr Krzysztof Smolana, *Źródła do problemu uchodźców wojennych w zbiorach Archiwum Akt Nowych*
19.12 – dr Michalina Petelska, *Imigracja z ziem polskich XIX–XXI wieku w działalności wystawienniczej, edukacyjnej i wydawniczej muzeów Norwegii i Szwecji*

Komisja Antropologiczna PAU

- 22.11** – dr hab. Marcin Przybyła prof. UJ, *Kontrowersja natura czy kultura z perspektywy badań archeologicznych*

---

⁵ Materiały z posiedzeń Komisji zostaną opublikowane w t. XVII czasopisma „Opinie Edukacyjne PAU”.

Debata „natura czy kultura” (nature vs nurture), odkąd pojawiła się w nauce XIX stulecia, systematycznie powraca, dzieląc na odrębne obozy socjologów, filozofów, antropologów i psychologów. Odniesienie się do tej kontrowersji z perspektywy archeologii oznacza dwie rzeczy. Po pierwsze, wnioskowanie będzie dotyczyło zjawisk i ich konsekwencji zachodzących w długich przedziałach czasu. Po drugie, podstawą dla wnioskowania będą materialne pozostałości kultury oraz przekształconych za sprawą kultury elementów środowiska naturalnego. Przy czym pojęcie „kultury” można definiować tutaj szeroko za R. Boydem i P. Richersonem jako „informację, która jest uzyskiwana od innych osobników poprzez mechanizmy transmisji społecznej, takie jak imitacja, nauczanie lub język”. Tym, co stanowi obiekt badań archeologów, są artefakty, stanowiące pozostałości zachowań ludzi, mniej lub bardziej zmodyfikowane przez procesy postdepozycyjne. Zachowania z kolei postrzegać można zarówno jako stymulowane kulturowo (np. wynikające z realizacji norm), jak i powodowane oraz ograniczane pre dyspozycjami naturalnymi.

W archeologii, choć bardzo rzadko pojawiały się bezpośrednie odniesienia do kontrowersji „natura czy kultura”, akcentowanie naturalnej bądź kulturowej genezy zachowań stanowiło zawsze główną oś debaty teoretycznej. Za przykład mogą posłużyć próby interpretacji rytuału pogrzebowego. W tradycji szkoły kulturowo-historycznej z pierwszej połowy XX wieku przyjmowano, że obrządek grzebalny jest wyrazem norm religijnych, akceptowanych bez zastrzeżeń przez jednostki i wspólnych dla całej grupy etnicznej – ludu. Ta forma idealizmu sięgała do tradycji romantycznej i wpisywała się w powszechne w tym czasie akcentowanie specyfiki poszczególnych narodów i ras. Po rewolucji teoretycznej związanej z pojawieniem się Nowej Archeologii i procesualizmu w latach 60. i 70. XX wieku całkowicie zarzucono postrzeganie kultur archeologicznych jako zespołu norm właściwych dla określonej grupy społeczno-politycznej. Zamiast tego zaczęto akcentować zróżnicowanie rytuału nie pomiędzy społeczeństwami, lecz w ich obrębie. Sposób potraktowania zmarłych nie był już normą kulturową, lecz odzwierciedlał status jednostki za życia, będący konsekwencją jej sukcesu adaptacyjnego – rodzajem cech epigamicznych – zaś skala zróżnicowania inwentarzy grobowych miała wprost odpowiadać stopniowi rozwoju gospodarczego danej społeczności. W ten sposób cały ten obszerny aspekt dostępnych archeologom zachowań został włączony do swoistej ekologii człowieka. W ostatnim z radykalnych przełomów w teorii archeologicznej, w postprocesualizmie, obrządek pogrzebowy na nowo zaczęto postrzegać jako pochodną kultury. Tym razem nie przyjęto jednak podejścia normatywnego, lecz uznano zachowania związane z rytuałem za formę komunikacji: rodzaj teatru dnia codziennego, w którym poszczególne jednostki starały się negocjować treści kulturowe.

Dzięki temu, że archeologia dysponuje możliwością badania zjawisk o bardzo długim czasie trwania, prowadzone w jej ramach studia pozwoliły niejednokrotnie na uchwycenie zaskakujących interakcji natury i kultury, które wymykają się prostej dychotomii pomiędzy nimi. Przykładem mogą być badania nad początkami udomowienia roślin. Proces ten postrzegano tradycyjnie jako rezultat kulturowej innowacji, która została w pełni świadomie zrealizowana przez społeczeństwa wczesnoneolityczne. Obecnie zwraca się uwagę na to, że domestykacja roślin – zwłaszcza zbóż – mogła być w znacznym stopniu nieuświadomiona przez pierwszych rolników i stanowić raczej formę relacji symbiotycznej. Raz uzależnieni od produkowanej żywności ludzie zmuszeni byli do całkowitej zmiany swojego stylu życia i dopasowania do niego treści ideologicznych. W rezultacie proces kształtowania niszy ekologicznej wymusił zmiany o kulturowym charakterze. Relacja natury i kultury może jednak przebiegać również w odwrotnym kierunku. Klasycznego przykładu dostarczyły tutaj studia nad tolerancją laktozy. Badania archeologiczne i paleogenetyczne wykazały, że jest to adaptacja biologiczna, która w populacjach europejskich pojawiła się stosunkowo późno, już jako rezultat dostosowania do powszechnej hodowli bydła i małych przeżuwczy na potrzeby produkcji mlecznej. W tym przypadku innowacja kulturowa wyprzedziła naturę i wykreowała niszę ekologiczną stymulującą proces biologicznej adaptacji.

Komisja Ergonomii PAU

5.03 – prof. dr hab. inż. arch. Maciej Złowodzki, *Bezrobocie technologiczne – fikcja czy rzeczywiste zagrożenie?*

Obecny wysoki poziom stopy życiowej i aktualny stan naszej cywilizacji technicznej zawdzięczamy rozwojowi przemysłu, co ma miejsce od końca 18. wieku. Ten rozwój wiązał się z ciężką, żmudną i wyniszczającą pracą wielu pokoleń. Przekształceniom w strukturach gospodarczych i przechodzeniu do kolejnych formacji towarzyszyły, często gwałtowne i krwawe, napięcia społeczne. Na początku 19. wieku zrodził się luddyzm – ruch społeczny przeciwstawiający się postępowi technicznemu, obwinianemu o tzw. bezrobocie technologiczne. Analogicznie, w połowie 20. stulecia ożyły ruchy neoluddyczne. Analizy struktur zatrudnienia i poziomu bezrobocia wskazują na błędność takich poglądów.

Rozwój wytwórczości, przebiegający dotąd ewolucyjnie, wykazuje obecnie zdecydowane przyspieszenie przemian. Na ogół wyróżnia się cztery podstawowe etapy rozwoju przemysłu. Najnowsza faza, określana popularnie jako Przemysł 4.0, to struktury wytwórcze w pełni zrobotyzowane i działające

w kontekście z informatyzowanej gospodarki oraz w pełni zcyfrowanego społeczeństwa z tzw. inteligentnymi domami, fabrykami i inteligentnymi miastami oraz przy szybko rozwijającej się ogólnej sztucznej inteligencji. Ta forma budzi, tym razem, uzasadnione obawy co do miejsca i roli człowieka w nowych sytuacjach, prowadząc nawet do wizji eschatologicznych.

28.03 – dr sztuki Jakub Gołębiowski, *Manekiny wirtualne i fizyczne jako pomoc edukacyjna i projektowa*

Proces projektowy dotyczy najczęściej układu człowiek–obiekt. Aby obiekt mógł zostać dobrze zaprojektowany, proces projektowania powinien odbywać się w ciągłej relacji z człowiekiem – docelowym użytkownikiem obiektu. Można to realizować za pomocą dwóch metod: 1 – bezpośredniej, wykorzystując probantów, odpowiadających cechami późniejszym użytkownikom obiektu, 2 – pośredniej, wykorzystując modele imitacyjne człowieka. Druga metoda jest bardziej dostępna i łatwiejsza w aplikowaniu, zwłaszcza w mocno zdigitalizowanym obecnie procesie projektowym. Mnogość i coraz większa przystępność komputerowych systemów wspomagających projektowanie (CAD) rodzi jednak pewne problemy, zwłaszcza na początku edukacji projektanta wzornictwa przemysłowego. Studenci na pierwszych latach studiów nie potrafią swobodnie poruszać się w wirtualnym świecie aplikacji 3d. Brakuje im umiejętności w obsłudze narzędzi programów, co skutkuje kiepskimi efektami pracy. Co jednak dużo ważniejsze – możliwości technologiczne w postaci płaskich monitorów jedynie imitujących przestrzeń czy też możliwość swobodnego skalowania projektowanych obiektów na monitorze mogą zaburzać „poczucie przestrzeni” – umiejętność tak potrzebną każdemu projektantowi wzornictwa. Odpowiedzią na te problemy może być modelowanie fizyczne w skali 1:1 lub redukcyjnej. Projektowanie przez modelowanie jest zresztą jedną z metod wykorzystywanych również przez profesjonalnych designerów. W związku z powyższym, istnieje realna potrzeba udostępniania adeptom wzornictwa przemysłowego fizycznych manekinów w skalach redukcyjnych w celu umożliwienia im sprawdzania projektowanych struktur w kontekście człowieka. Ich wirtualne odpowiedniki umożliwiają zachowanie spójności prezentacji sporządzonej zarówno z części wirtualnej, jak i fizycznej. Manekiny fizyczne wykonane są w technologii szybkiego prototypownia FDM (z nitki abs’owej) na podstawie plików wirtualnych. Zarówno manekiny fizyczne, jak i wirtualne uwzględniają komfortowe zakresy kątowne ruchu poszczególnych części ciała człowieka. Zestaw manekinów składa się z 3 centyli kobiecych i męskich (5, 50, 95) populacji polskiej. Do zestawu manekinów dołączone są karty antropometryczne, zawierające instrukcję składania manekinów fizycznych oraz zestaw podstawowych danych antropometrycznych, ukazanych na sylwetkach

w płaszczyźnie strzałkowej i czołowej, zaczerpniętych z *Atlasu miar człowieka. Dane do projektowania i oceny ergonomicznej Centralnego Instytutu Ochrony Pracy*, Warszawa 2001.

11.04 – dr hab. inż. Arkadiusz Stańczykiewicz, *Technologiczne pozyskiwanie drewna i jego skutki w stosunku do środowiska leśnego*

W ostatnich latach (2015–2017) pozyskano w naszym kraju od 40,2 do 44,3 mln m³ drewna. Według najświeższych doniesień około 30–35% drewna okrągłego pozyskano z wykorzystaniem technologii maszynowych, a pozostałą część w oparciu o technologie ręczno-maszynowe z wykorzystaniem do ścińki drzew pilarek spalinowych. Każde pozyskiwanie drewna stanowi pewnego rodzaju ingerencję w ekosystem leśny i związane jest z powstawaniem uszkodzeń dotyczących m.in. trzech podstawowych warstw drzewostanu – gleby, odnowień i drzew. Nie istnieją zatem technologie pozyskiwania drewna, w wyniku których można wyeliminować szkody w środowisku leśnym. Odsetek uszkodzonych w trakcie prac pozyskaniowych drzew i odnowień oraz powierzchnia uszkodzeń w glebie bywają na bardzo różnym poziomie. Jednym z wielu czynników wpływających na te wielkości jest rodzaj zastosowanej technologii i przyjęty sposób postępowania, wynikający z zastosowanych maszyn i urządzeń. Dlatego zadaniem dla osób zaangażowanych w ten proces jest podjęcie takich kroków, które umożliwią minimalizowanie negatywnego wpływu pozyskiwania drewna, niezbędnego przecież z punktu widzenia racjonalnego gospodarowania, w myśl trwałości lasów i zrównoważonego korzystania z dóbr, które nam oferują.

21.05 – prof. dr hab. inż. Tadeusz Juliszewski, dr hab. inż. Paweł Kielbasa, *Ergonomiczne aspekty projektowania interfejsu do automatu skaryfikującego nasiona dębu*

Odnowienie leśnych plantacji dębów wymaga wyprodukowania sadzonek do zalesienia ok. 3,7 tys. hektarów rocznie. Liczba sadzonek potrzebna do zalesienia wynosi od 21 do 37 mln sztuk (przy obsadzie zakładanej plantacji od 6 do 10 tys. sztuk na powierzchni 1 hektara).

Zdolność kiełkowania nasion sprawdzana jest wzrokowo przez pracowników dokonujących skaryfikacji na podstawie wyglądu liścieni. Jest to praca ręczna, wykonywana sekatorem w sezonie przedwiosennym przez ok. 1 miesiąc. Nużącą, monotonną pracę ręczną zastąpiono pracą automatu, skonstruowanego przez zespół pracowników Uniwersytetu Rolniczego w Krakowie, Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie i Przemysłowego Instytutu Maszyn Rolniczych w Poznaniu (w ramach projektu NCBiR PBS3/A8/34/2015). Urządzenia sterowniczo-sygnalizacyjne automatu obsługiwane są za pomocą interfejsu. Jego koncepcję, projekt i wykonanie dla automatu zrealizowano

w nawiązaniu do norm i zaleceń, a następnie dokonano oceny funkcjonalnej interfejsu przy użyciu listy kontrolnej.

Oprócz zagadnień projektowania interfejsu przedstawiono także inne, wybrane zagadnienia obsługi automatu do skaryfikacji w ujęciu ergonomicznym.

6.06 – dr sztuki Lech Kolasieński, *Dotykowe materiały dydaktyczne dla osób niedowidzących i niewidomych na przykładzie Ogrodu Botanicznego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie*

Prezentowano metodę projektową, poszukującą rozwiązania łączącego ze sobą dwie różne dziedziny – komunikację wizualną i projektowanie tyflografik (dotykowych grafik wypukłych dla osób niewidomych). Uniwersalne tyflograficzne rozwiązanie projektowe, które wspomaga proces uczenia się osób z niepełnosprawnością wzroku i jednocześnie nie narusza estetyki wizualnej przestrzeni, w której jest umieszczone. Rozwiązanie to jest w stanie przejąć w dużym stopniu rolę komunikacji wizualnej, prowadząc do integracji osób widzących, niewidomych i słabo widzących.

Zestaw tyflografik zaprojektowany został dla Ogrodu Botanicznego UJ w Krakowie w ramach pracy doktorskiej, realizowanej na Wydziale Form Przemysłowych Krakowskiej ASP pod opieką profesor Czesławy Frejlich. Grafiki dotykowe mają tworzyć ścieżkę edukacyjną, prezentującą wybrane rośliny ze zbiorów Ogrodu. Rozwiązanie miało cechować się czytelnością i estetycznością dla osób niewidomych i widzących. Ważną częścią projektu było badanie czytelności projektowanej tyflografiki i dobranie materiału tak, aby wpisywał się w przestrzeń Ogrodu Botanicznego UJ. Projekt nawiązuje do historycznej komunikacji wizualnej instytucji poprzez materiał wykonania. Jest czysty i czytelny, nie zakłóca odbioru okazów znajdujących się w ogrodzie. Umieszczenie go w kompleksie szklarni „Victoria” (środowisku „naturalnym” okazów) pobudza wszystkie zmysły osoby niewidomej. Pozwala to na lepsze zapamiętywanie informacji z zakresu botaniki. Tyflografiki są wzbogacone łatwą w obsłudze aplikacją audio, dzięki której odbiorca może odsłuchać audiodeskrypcje.

12.12 – mgr Katarzyna Ogińska-Bruchal, mgr Katarzyna Kukułka, *Jak projektować boty? Badanie doświadczenia użytkownika – nowa odsłona ergonomii*

Bot (skrót od słowa robot) to w świecie technologii informacyjnej program, który funkcjonuje w środowisku z natury przeznaczonym dla człowieka i symulującym zachowanie człowieka. Szczególnym typem są boty konwersacyjne, czyli czatboty i voiceboty, często ukryte pod nazwami asystentów głosowych lub wirtualnych asystentów.

W trakcie prezentacji poruszono temat projektowania botów. Czego tak naprawdę potrzebujemy od wirtualnych asystentów? Jak sprawić, żeby nasz bot nie był kolejnym, który przesadza z użyciem „Przepraszam, nie zrozumiałem”? Poruszono również wątek, jak współpraca w triadzie klient–projektant–biznes wpływa na finalny efekt i *user experience* końcowego użytkownika.

Komisja PAU Zarządzania Kulturą i Mediami

- 9.01** – dr Alicja Kędziora, *Zarządzanie kulturą – perspektywa dydaktyczna*
- 6.02** – dr Kamila Lewandowska, *Metody oparte na dowodach w naukach o sztuce – szanse zagrożenia*
- 6.03** – dr Regina Lenart-Gansiniec, *Crowdsourcing w organizacji publicznej – możliwości i ograniczenia*
- 3.04** – mgr Piotr Karocki, *Cóż to jest życie (człowiek)? – kulturalnie*
- 8.05** – dr Jerzy Łysiński, *Problemy w badaniach efektywności instytucji artystycznych*
- 2.10** – dr Justyna Maciąg, *Kultura Lean w szkołach wyższych – w kierunku budowania kultury nieustannego doskonalenia*
- 4.12** – dr hab. Ewa Kocój prof. UJ, *Mapowanie dziedzictwa kulturowego miasta Krakowa – wstępny raport z badań pilotażowych (2019)*